Immanuël
Gemeente van het Levende Woord

De Naam van onze Vader

De Naam van onze Vader
In de meeste Bijbelvertalingen wordt bijna zevenduizend maal gesproken over de **HERE**. Op al deze plaatsen spreekt de grondtekst eigenlijk over de naam **JHWH** (יהוה). In dit schrijven wil ik u graag laten zien hoe waardevol deze Naam kan zijn voor uw begrip van de Bijbel en voor uw persoonlijke relatie met God. Het is geenszins mijn bedoeling om u iets op te dringen, maar het is mijn opzet om u kennis voor te leggen die het geestelijk leven van mijzelf en vele andere broers en zussen reeds bijzonder heeft verrijkt.

In het eerste hoofdstuk wordt toegelicht wat de betekenis is van een naam in de Bijbel, waarna de meest voorkomende benamingen van de Schepper worden besproken. In het tweede hoofdstuk komen verschillende leerzame aspecten van de naam JHWH aan bod. Het derde hoofdstuk laat zien hoe belangrijk de rol van deze Naam is in de gehele Bijbelse geschiedenis, vanaf de schepping tot in de verre toekomst, voor zowel het volk Israël als voor alle andere volken op aarde. Het laatste hoofdstuk geeft u enkele gedachten mee ter overdenking, zodat u alles wat u zelf waardevol hebt gevonden ook daadwerkelijk kunt toepassen in uw eigen leven.

U bent geheel vrij om dit schrijven, geheel of gedeeltelijk, voor te leggen aan andere broers en zussen. U mag het per email doorsturen, u mag het uitprinten en u mag het kopiëren. De huidige versie wordt rechts bovenaan elke bladzijde vermeld en de meest recente versie kunt u altijd gratis downloaden op www.onzeVaderheefteenNaam.nl

Tot eer van JHWH,

Wim Koning

In dit document wordt uitsluitend geciteerd uit de NBG'51, omdat de meesten van ons het best bekend zijn met deze Bijbelvertaling. De titel HERE is daarbij terugvervangen door de oorspronkelijke naam JHWH.

In de NBV Studiebijbel wordt de naam JHWH op alle plaatsen correct vermeld.

Deze uitgave wordt daarom van harte aangeraden aan allen die het fijn vinden om de naam JHWH daadwerkelijk in de tekst te zien staan. Ook enkele andere Bijbelvertalingen geven de Godsnaam op enigerlei wijze weer in de tekst. Hier volgt een zo compleet mogelijke lijst van deze vertalingen, gesorteerd op taal:

Naam	Taal	Weergave Godsnaam
Nieuwe Wereld Vertaling	*allen*	Jehovah
American Standard Version 1901	Engels	Jehovah
Darby Translation	Engels	Jehovah
Jerusalem Bible	Engels	Yahweh
New Jerusalem Bible	Engels	Yahweh
World English Bible	Engels	Yahweh
Young's Literal Translation	Engels	Jehovah
Hrvatska Biblija (KS)	Kroatisch	Jahve
Maori Bible	Maori	Ihowa
NBV Studiebijbel	**Nederlands**	**JHWH**
Reina-Valera 1960	Spaans	Jehová
Reina-Valera 1995	Spaans	Jehová
Reina-Valera Antigua	Spaans	Jehová
Vietnamese Bible 1934	Vietnamees	Giê-hô-va

1 Namen

1.1 De betekenis van een naam

Deze eerste paragraaf begint met enige uitleg over de betekenis van een naam. Allereerst stellen we vast wat een naam betekent in de Hebreeuwse taal en in het Hebreeuwse denken. Vervolgens zullen we bekijken wat de betekenis is van een naam in de Bijbel.

1.1.1 in het Hebreeuws

Wanneer het Oude Testament spreekt over een naam, dan staat daar in het Hebreeuws het woord *shem*. De letterlijke betekenis is evenals in het Nederlands "het woord waarmee iemand wordt genoemd", oftewel een *eigennaam* of *roepnaam*.

In het Hebreeuwse denken is iemands eigennaam onlosmakelijk verbonden met wie diegene werkelijk is. Een eigennaam is niet slechts een etiket, maar het is een weergave van het gehele individu. *Shem* kan daarom eveneens worden beschouwd als iemands *aanwezigheid* (zie bijvoorbeeld 1Kon 11:36).

Iemands aanwezigheid wordt merkbaar door zijn invloed heeft op de naaste omgeving. In het Hebreeuwse denken is iemands eigennaam daarom onlosmakelijk verbonden met iemands macht. *Shem* kan daarom eveneens worden beschouwd als iemands *autoriteit* (zie bijvoorbeeld Deut 18:19).

Wanneer iemands autoriteit wordt erkend door anderen, dan wordt zijn roepnaam in verband gebracht met datgene wat hij heeft gedaan. Diegene kan daardoor zelfs bekend worden bij mensen die hem nog nooit hebben gezien, maar die wel van hem (dus van zijn roepnaam en van zijn daden) hebben gehoord. In zo'n geval kan *shem* worden beschouwd als iemands *bekendheid* (zie bijvoorbeeld Joz 9:9).

1.1.2 in de Bijbel

Volgens de Wet van Mozes moest een jongetje worden besneden op de achtste dag na zijn geboorte (Lev 12:2-3). Het werd vervolgens een traditie om ook pas op die dag de naam van het kind bekend te maken, zoals ook het geval was bij Johannes de Doper (Luc 1:59) en bij Jezus (Luc 2:21).

De naam die voor een kind werd gekozen, was meestal een weergave van de gedachte die de moeder had bij de geboorte van het kind. Deze gedachte kon te maken hebben met de relatie

tot God, met de relatie tot haar man, met de manier waarop het kind werd geboren, met haar emotie of met het de uiterlijke verschijning van het kind. Zie Tabel 1 voor twintig voorbeelden uit de Bijbel.

Soms kreeg een kind een naam die verwees naar een toekomstig werk van God, welke Hij door dat kind zou gaan uitvoeren. Zo'n naam kwam altijd voort uit een profetisch inzicht of uit de boodschap van een engel. In dergelijke gevallen was het dus eigenlijk God zelf die deze kinderen hun naam gaf. Zie Tabel 2 voor drie voorbeelden uit de Bijbel.

In enkele gevallen kreeg iemand pas gedurende zijn leven een andere naam, hetgeen aangaf dat er in het leven van diegene een nieuwe geestelijke periode aanbrak. Ook in deze gevallen was het direct of indirect God zelf die deze mensen een nieuwe naam gaf. Zie Tabel 3 voor vier voorbeelden uit de Bijbel. Het is overigens een wijdverbreide misvatting dat Saulus pas later in zijn leven Paulus is gaan heten; de naam Paulus is namelijk gewoonweg de Latijnse versie van zijn Hebreeuwse naam Saul (zie Hand 13:9).

Tabel 1: Namen die door de moeder aan het kind zijn gegeven

Reden voor de naam	**Naam van het kind**	**Betekenis van de naam**	**Bijbeltekst**
Relatie met God	Kaïn	Verkregen	Gen 4:1
	Set	In de plaats gesteld	Gen 4:25
	Juda	Lof	Gen 29:35
	Dan	Oordeel	Gen 30:6
	Issakar	Hij-brengt-loon	Gen 30:18
	Jozef	Toeneming	Gen 30:23
	Samuël	Gehoord-door-God	1Sam 1:20
Relatie met haar man	Ruben	Zie-uw-zoon	Gen 29:32
	Simeon	Horende	Gen 29:33
	Levi	Samenvoeging	Gen 29:34
	Zebulon	Bijwoning	Gen 30:20
Manier van geboorte	Jakob	Hij-zal-verdringen	Gen 25:26
	Peres	Doorbreking	Gen 38:29
	Zerach	Morgenrood	Gen 38:30
	Mozes	Uit-het-water-getrokken	Ex 2:10
	Jabes	Dor	1Kron 4:9
Emotie	Naftali	Mijn worsteling	Gen 30:8
	Gad	Goed-geluk	Gen 30:11
	Aser	Gelukkig	Gen 30:13
Uiterlijk van het kind	Esau	Bedekt-met-haar	Gen 25:25

Tabel 2: Namen die God zelf aan kinderen gaf

Reden voor de naam	**Naam van het kind**	**Betekenis van de naam**	**Bijbeltekst**
Profetisch inzicht	Noach	Vertroosting	Gen 5:29
Engelenboodschap	Johannes	Genadegift-van-JHWH	Luc 1:13-14
	Jezus	JHWH-redt	Mat 1:21

Tabel 3: Naamsveranderingen tijdens het latere leven

Oude naam	**Nieuwe naam**	**Betekenis van de naam**	**Bijbeltekst**
Abram	Abraham	Vader-van-velen	Gen 17:5
Sarai	Sara	Vorstin	Gen 17:15
Jakob	Israël	Worstelaar-met-God	Gen 32:28
Simon	Petrus / Kefas	Rotsman	Mar 3:16 Joh 1:43

1.2 De benamingen van de Schepper

In deze paragraaf bespreken we allereerst de meest gebruikte titels waarmee de Schepper in de Bijbel wordt genoemd. Vervolgens bespreken we wat zijn enige echte Naam is en hoe deze Naam mogelijk uitgesproken zou kunnen worden. Als laatste bespreken we op welke manieren de Naam in de Joodse traditie wordt verzwegen en hoe deze in de Christelijke traditie wordt vervangen.

1.2.1 Titels van de Schepper

40 maal spreekt de Bijbel over de Schepper als de *Kadosh*, hetgeen betekent de *Heilige*.

48 maal spreekt de Bijbel over de Schepper als de *Shaddai*, hetgeen betekent de *Almachtige*.

228 maal spreekt de Bijbel over de Schepper als *El*, hetgeen betekent *de Krachtige* of *God*. Hoewel *El* wordt gebruikt om de Schepper mee aan te duiden, wordt deze titel ook 15 maal gebruikt voor afgoden.

52 maal spreekt de Bijbel over de Schepper als *Eloah*, hetgeen een verlenging is van de titel *El* en eveneens betekent *de Krachtige* of *God*. Hoewel *Eloah* wordt gebruikt om de Schepper mee aan te duiden, wordt deze titel ook 5 maal gebruikt voor afgoden.

81 maal spreekt de Bijbel over de Schepper als *Elah*, hetgeen de Aramese equivalent is van Eloah en eveneens betekent *de Krachtige* of *God.* Hoewel *Elah* wordt gebruikt om de Schepper mee aan te duiden, wordt deze titel ook 6 maal gebruikt voor afgoden.

2347 maal spreekt de Bijbel over de Schepper als *Elohim*, hetgeen letterlijk betekent *Goden*. Hoewel *Elohim* wordt gebruikt om de Schepper mee aan te duiden, wordt deze titel ook 217 maal gebruikt voor afgoden, tweemaal voor de profeet Mozes (Ex 4:16, Ex 7:1), tweemaal voor de Messias (Ps 45:7, Jes 9:5), eenmaal voor het toekomstige huis van David (Zach 12:8) en eenmaal voor de mensheid (Ps 8:6).

24 maal spreekt de Bijbel over de Schepper als *Adoon*, hetgeen betekent *Heer die macht heeft en als Adoniem* (= het meervoud van Adoon*)*, hetgeen betekent *Heer die bezit*. Hoewel *Adoon* en *Adoniem* worden gebruikt om de Schepper mee aan te duiden, worden deze titels ook 297 maal gebruikt voor een gewoon mens, 12 maal voor een engel en tweemaal voor de Messias (Ps 110:1, Mal 3:1).

432 maal spreekt de Bijbel over de Schepper als *Adonai*, hetgeen betekent *mijn Adoniem*, oftewel *mijn Heer die mij bezit*. Deze titel was oorspronkelijk uitsluitend een aanspreektitel, maar werd door profeten ook gebruikt om met gezag te benadrukken namens wie zij spraken, namelijk met de zinsnede "Zo spreekt *Adonai* JHWH’. De titel *Adonai* wordt uitsluitend gebruikt voor de Schepper.

In onze Nederlandse Bijbels zijn de meest gebruikte titels voor de Schepper dus *Heer* en *God*. Van deze beide titels blijkt slechts *Adonai* (vertaald als *Heer*) exclusief voor de Schepper gebruikt te worden. De rest van de Hebreeuwse woorden voor *Heer*, worden honderden keren gebruikt voor gewone mensen en een aantal keer voor engelen of voor de Messias. De Hebreeuwse woorden voor God worden in de Hebreeuwse tekst honderden keren gebruikt voor afgoden en een enkele keer voor de profeet Mozes, de Messias, het toekomstige huis van David en de mensheid. De titels Heer en God verwijzen voor ons gevoel uitsluitend naar de Schepper, maar

in de Hebreeuwse tekst zijn beide titels verre van exclusief. Zie Tabel 4 voor een beknopt overzicht.

Tabel 4: Titels voor de Schepper die eveneens gebruikt worden voor anderen

Benaming voor de Schepper	Nederlandse vertaling	Ook gebruikt voor
El	God	Afgoden
Eloah	God	Afgoden
Elah	God	Afgoden
Elohim	God	Afgoden Mozes De Messias Het toekomstig huis van David De mensheid
Adoon / Adoniem	Heer	Gewone mensen Engelen De Messias

1.2.2 De Naam van de Schepper; JHWH

6528 maal spreekt de Bijbel over de Schepper als *JHWH*. Deze Naam is een vervoeging van het werkwoord HWH dat *zijn* betekent. In het Hebreeuwse denken betekent *zijn* niet slechts *bestaan*, maar omvat het werkwoord ook alle effecten van dat bestaan, zowel in het heden als in de toekomst. *JHWH* kan daarom worden vertaald met *Hij die is*, met *Hij die zal zijn* of met *Hij die zal blijken te zijn*.

Figuur 1: De Hebreeuwse schrijfwijze voor de naam JHWH

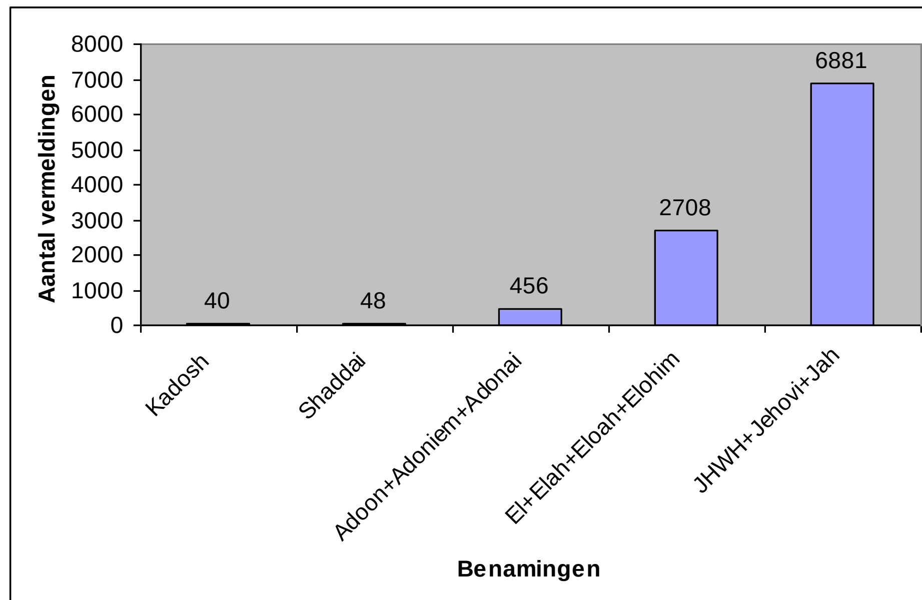
יהוה

304 maal spreekt de Bijbel over de Schepper als *Jehovi*, hetgeen een variatie is op JHWH. Deze variant wordt voornamelijk gebezigd door de profeet Ezechiël, te weten 217 maal.

49 maal spreekt de Bijbel over de Schepper als *Jah*, hetgeen een literaire verkorting is van JHWH. Deze variant wordt voornamelijk gebezigd in de Psalmen, te weten 43 maal. Daarvan wordt het 22 maal gebruikt in de uitroep *Hallelujah!*, hetgeen betekent *Prijst Jah!*.

De naam JHWH wordt, evenals de variant Jehovi en de verkorting Jah, uitsluitend gebruikt voor de Schepper, bij elkaar welgeteld 6881 maal. Daarmee is de naam JHWH veruit de meest gebruikte benaming voor de Schepper. Het is zelfs zo dat de naam JHWH bijna tweemaal zo vaak wordt gebruikt als de titels Heer en God tezamen. Zie Figuur 2 voor het aantal vermeldingen van alle hierboven besproken benamingen voor de Schepper

Figuur 2: Het aantal van de meest voorkomende benamingen voor de Schepper

Naast het overweldigend aantal vermeldingen van de naam JHWH, is het eveneens noemenswaardig, dat de Schepper uitsluitend van deze Naam benadrukt dat het echt zijn Naam is:

> ***Exodus 3:15*** *Voorts zeide God tot Mozes: Aldus zult gij tot de Israëlieten zeggen:* ***JHWH****, de God uwer vaderen, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob, heeft mij tot u gezonden;* ***dit is mijn Naam voor eeuwig*** *en zo wil Ik aangeroepen worden van geslacht tot geslacht.*
>
> ***Jes 42:8 Ik ben JHWH, dat is mijn Naam****, en mijn eer zal Ik aan geen ander geven.*
>
> ***Jer 16:21*** *Ik laat hen gewaarworden mijn hand en mijn kracht, en zij zullen weten, dat* ***mijn Naam is: JHWH****.*

Daarbij mogen we nog de 78 maal rekenen dat de Schepper nadrukkelijk zegt "**Ik ben JHWH**".

Ook de profeten benadrukken de naam JHWH:

> ***Exodus 15:3*** *JHWH is een krijgsheld;* ***JHWH is zijn Naam****.*
>
> ***Psalm 68:5*** *Zingt Gode, psalmzingt zijn Naam, baant de weg voor Hem die door de vlakten rijdt;* ***Jah is zijn Naam****, juicht dan voor zijn aangezicht.*
>
> ***Psalm 83:19*** *opdat zij weten, dat* ***alleen uw Naam is: JHWH****.*
>
> ***Amos 5:8*** *Hij, die Pleiaden en Orion heeft gemaakt; Hij, die donkerheid verkeert in ochtend, en die de dag tot nacht verduistert; Hij, die het water der zee heeft opgeroepen en uitgegoten over de oppervlakte der aarde, –* ***JHWH is zijn Naam!***
>
> ***Amos 9:6*** *die in de hemel zijn opperzalen heeft gebouwd en zijn gewelf op aarde heeft gegrondvest, die het water der zee heeft opgeroepen en uitgegoten over de oppervlakte der aarde –* ***JHWH is zijn Naam****.*

1.2.3 De betekenis van de Naam JHWH

***Exodus 3:13-15** Daarop zeide Mozes tot God: Maar wanneer ik tot de Israëlieten kom en hun zeg: De God uwer vaderen heeft mij tot u gezonden, en zij mij vragen: **hoe is zijn Naam** – wat moet ik hun dan antwoorden? Toen zeide God tot Mozes: **Ik ben, die Ik ben**. En Hij zeide: Aldus zult gij tot de Israëlieten zeggen: **Ik ben** heeft mij tot u gezonden. Voorts zeide God tot Mozes: Aldus zult gij tot de Israëlieten zeggen: **JHWH**… heeft mij tot u gezonden.*

De naam *JHWH* uit vers 15 wordt door God op dezelfde wijze gebruikt als *Ik ben* uit vers 14. In het Hebreeuws staat daar *eHJeH*, hetgeen een onvoltooide vorm is van het werkwoord HJH. Een oudere vorm van dit werkwoord wordt geschreven als HWH. Het is zo goed als zeker, dat JHWH de onvoltooide vorm is van het werkwoord HWH in de derde persoon enkelvoud (dat is de hij-vorm). Nadere bestudering van de werkwoordsvorm ehjeh zal dus eveneens inzicht opleveren in de betekenis van de naam JHWH.

Alwaar in de Nederlandse vertaling wordt gesproken over *Ik ben die Ik ben*, daar staan in het Hebreeuws de woorden *ehjeh asher ehjeh* (spreek uit: ee-jeh-sjer-ee-jeh). Dat is Gods directe antwoord wanneer Mozes Hem vraagt naar zijn Naam. Vervolgens geeft God hem de opdracht om over Hem te spreken als Ehjeh. Het mag duidelijk zijn dat de naam Ehjeh feitelijk een verkorting is van Gods zelfopenbaring aan Mozes toen Hij sprak *ehjeh asher ehjeh*. Bij nadere bestudering blijkt deze zelfopenbaring veel meer te omvatten dan in de Nederlandse vertaling kan worden weergegeven. *Ehjeh* kan namelijk worden vertaald met *Ik ben*, met *Ik zal zijn* of met *Ik zal blijken te zijn*. De uitspraak *ehjeh asher ehjeh* kan daarom op vele manieren worden opgevat:

1 **Ik ben die Ik ben**
(Ik ben nu eenmaal wie Ik ben; Ik ben onveranderlijk)
2 **Ik ben die Ik zal zijn**
(Je zult gaandeweg wel ontdekken wie Ik ben)
3 **Ik ben die Ik zal blijken te zijn**
(Ik zal je door mijn daden laten zien wie Ik ben)
4 **Ik zal zijn die Ik ben**
(Later zal ik nog steeds dezelfde zijn als die Ik vandaag ben)
5 **Ik zal zijn die Ik zal zijn**
(Het is aan Mijzelf om mij bekend te maken)
6 **Ik zal zijn die Ik zal blijken te zijn**
(Door mijn daden zul je ontdekken wie Ik ben)
7 **Ik zal blijken te zijn die Ik ben**
(Door mijn latere daden zul je pas begrijpen wie nu tot je spreekt)
8 **Ik zal blijken te zijn wie Ik zal zijn**
(Ik zal gaandeweg bepalen wat ik zal doen)
9 **Ik zal blijken te zijn wie Ik zal blijken te zijn**
(Wacht maar af hoe Ik mij bekend zal maken)

De tekst die tussen haakjes is bijgevoegd, is slechts een mogelijke interpretatie van de tekst die daaraan voorafgaat. Vast staat echter, dat het bondige antwoord *ehjeh asher ehjeh* verscheidene boodschappen tegelijkertijd bevat: God maakt aan Mozes duidelijk dat Hij onveranderlijk is, dat Hij dingen zal doen waaruit zal blijken wie Hij werkelijk is, dat Mozes geduldig zal moeten afwachten en dat het alleen aan Hemzelf is om te bepalen hoe Hij zich bekendmaakt. Al deze boodschappen zitten verwerkt in de uitspraak *ehjeh asher ehjeh*, waarvan de naam Ehjeh een zeer kernachtige weergave is.

Aangezien de naam JHWH zo goed als zeker de hij-vorm is van hetzelfde werkwoord (zij het in een oudere vorm), kunnen we deze gehele openbaring eveneens beschouwen als de betekenis van de naam JHWH: **Hij is onveranderlijk en wie Hij werkelijk is, zal blijken uit zijn eigen handelen.**

1.2.4 De uitspraak van de Naam; Jahweh, Jah of Ehjeh

Het oorspronkelijke Hebreeuwse schrift maakte slechts gebruik van medeklinkers. Hoe de woorden moesten worden uitgesproken, leerde je in het dagelijks leven. Gedurende de middeleeuwen raakte het Hebreeuws echter steeds meer in onbruik bij de Joden, omdat zij toentertijd geen eigen land meer hadden en onder alle volken waren verspreid. Joodse geleerden, de Masoreten genaamd, hebben toen het Hebreeuwse schrift voorzien van allerlei tekentjes om de correcte uitspraak van de tekst officieel vast te leggen. Het was op dat moment al bijna duizend jaar de traditie om de naam JHWH niet uit te spreken en om die reden werd de naam JHWH als enige woord niet voorzien van de bijbehorende uitspraaktekentjes. Vandaag de dag hebben wij slechts de beschikking over de Masoretische teksten en om die reden weten we niet 100% zeker wat de juiste uitspraak is van de naam JHWH.

Door de eeuwen heen zijn vele pogingen ondernomen om de uitspraak van de naam JHWH vast te stellen. Een zeer bekende uitspraak is die van *Jehova*. Deze uitspraak is echter het resultaat van een misinterpretatie van de Masoretische teksten. De Joden hadden namelijk de traditie ontwikkeld om de titel Adonai uit te spreken in plaats van de naam JHWH. Om deze reden schreven de Masoreten de uitspraaktekentjes van Adonai bij de naam JHWH. Deze combinatie werd door latere niet-Joodse tekstgeleerden opgevat als de uitspraak van de naam JHWH. Dit leidde tot de uitspraak JaHoWaH, namelijk JHWH met daartussenin de klinkers van Adonai. De uitspraak Jahowah is gaandeweg weer verbasterd tot Jehova en deze naam vinden we dan ook terug in enkele oude Bijbelvertalingen.

Het merendeel van de hedendaagse taalkundigen op het gebied van het oud-Hebreeuws gaat er echter vanuit dat de naam JHWH de onvoltooide vorm is van het werkwoord HWH in de derde persoon enkelvoud. De uitspraak heeft dan zeer waarschijnlijk geklonken als **Jahweh**.

Zoals reeds opgemerkt (§1.2.2), hebben de psalmschrijvers veel gebruik gemaakt van de verkorting van de naam JHWH, namelijk Jah. Op grond van één bepaalde psalm mogen we ons gerechtigd voelen om deze verkorte Naam eveneens te gebruiken:

> ***Psalm 68:5*** *Zingt Gode, psalmzingt zijn Naam, baant de weg voor Hem die door de vlakten rijdt;* ***Jah is zijn Naam****, juicht dan voor zijn aangezicht.*

Er is nog een andere oplossing, welke het gehele probleem van de onbekende uitspraak omzeilt. Het is feitelijk een oplossing die door God zelf werd toegestaan aan Mozes:

> ***Exodus 3:14-15*** *Hij zeide: Aldus zult gij tot de Israëlieten zeggen:* ***Ehjeh heeft mij tot u gezonden****. Voorts zeide God tot Mozes: Aldus zult gij tot de Israëlieten zeggen:* ***JHWH … heeft mij tot u gezonden.***

Het is opvallend dat God allereerst aan Mozes opdraagt om tot de Israëlieten te zeggen dat Ehjeh hem heeft gezonden, om pas daarna op te dragen om tot de Israëlieten te zeggen dat JHWH hem heeft gezonden. In principe werd het dus aan Mozes toegestaan om de naam Ehjeh op exact dezelfde wijze te gebruiken als de naam JHWH. Het grote voordeel van deze Naam is dat de uitspraak daarvan wél 100% zeker is. Desondanks bestaat er geen enkele Bijbeltekst waaruit blijkt dat Mozes de naam Ehjeh ook daadwerkelijk als Naam heeft gebruikt.

1.2.5 Hoe de aartsvaders de Schepper noemden; El Shaddai

Voordat de Schepper zich aan Mozes bekend maakte als JHWH (Ex 3:15), had Hij zich reeds tweemaal bekend gemaakt met een andere benaming, namelijk *El Shaddai*, oftewel *God de Almachtige*. Zo maakte de Schepper zich bekend aan Abraham (Gen 17:1) en aan Jacob (Gen 35:11) en zo wordt Hij daarom ook genoemd door Isaak (Gen 28:3) en Jacob (Gen 43:14, Gen 48:3).

> ***Exodus 6:1-2*** *Voorts sprak God tot Mozes en zeide tot hem: Ik ben JHWH. Ik ben aan Abraham, Isaak en Jakob verschenen als El Shaddai, maar met mijn naam JHWH ben Ik hun niet bekend geweest.*

Tegenover Mozes bevestigt de Schepper dus, dat Hij aan Abraham, Isaak en Jacob is verschenen als El Shaddai. Daarbij benadrukt Hij, dat zijn Naam JHWH is en dat Hij met die Naam niet bekend is geweest bij Abraham, Isaak en Jacob.

Toch zijn er een aantal teksten die lijken te impliceren dat de aartsvaders de naam JHWH toch moet hebben gekend (Gen 14:22, Gen 15:2,8, Gen 18:30, Gen 21:33, Gen 22:14, Gen 24:3). Daarbij dienen we ons echter te beseffen dat het Mozes was die de eerste vijf boeken van de Bijbel heeft opgeschreven (Ex 24:4, Deut 31:22, Deut 31:24). Aangezien Mozes de naam JHWH had leren kennen als de belangrijkste Naam van de Schepper, is het bijna vanzelfsprekend, dat hij deze Naam ook gebruikte wanneer hij schreef over de relatie tussen JHWH en de aartsvaders. Deze gedachte wordt ondersteund door het feit, dat enkele van de bovengenoemde teksten de naam JHWH nog nader omschrijven in bewoordingen die zeker wél bekend waren bij de aartsvaders. Zo lezen we over "God, de Almachtige, de Schepper van hemel en aarde (Gen 14:22), "de eeuwige God" (Gen 21:33) en "de God van hemel en aarde" (Gen 24:3).

Voor de overige teksten, die lijken te impliceren dat de aartsvaders de naam JHWH wel degelijk gekend moeten hebben, kunnen de volgende zaken naar voren worden gebracht:

- Voor Mozes was de naam JHWH onlosmakelijk verbonden met het verbond tussen JHWH en zijn volk. Het auteurschap van Mozes zou dan een goede verklaring kunnen zijn voor het feit, dat God tijdens zijn verbondssluiting met Abram door hem wordt aangesproken met de woorden *Here JHWH* (Gen 15:2, Gen 15:8).
- Gen 18:30 spreekt in de grondtekst niet over de naam JHWH, maar over de titel Adonai
- Het Hebreeuwse woord *shem* staat niet slechts voor iemands eigennaam, maar verwijst ook naar iemands aanwezigheid (zie §1.1.1). Het aanroepen van de naam van JHWH door Abram (Gen 21:33) is dus in de eerste plaats het roepen om zijn aanwezigheid. Een soortgelijke tekst vinden we reeds in Gen 4:26.
- In Gen 22:14 wordt Abrahams benaming van een plaats gebruikt om te verklaren hoe men in later tijd die plaats zou noemen. Het overduidelijke verschil tussen Abrahams uitspraak en de latere uitdrukking, geeft al aan dat het hier geen letterlijk citaat betreft.

- Andere argumenten, die lijken te impliceren dat de naam JHWH niet als zodanig bekend was bij de aartsvaders, zijn de volgende:
- De aartsvader Jacob noemde een altaar *El Elohe Israël* (Gen 33:20), hetgeen betekent *El is de God van Israël*. Jacob verwijst hier overigens niet naar het volk Israël, maar naar de nieuwe naam die hij zojuist van God heeft gekregen (Gen 32:28). Hij zegt dus feitelijk: *El is mijn God!* Als Jacob de exclusieve naam JHWH had gekend dan zou hij vast en zeker niet de titel El hebben gebruikt, welke toentertijd tenslotte ook voor afgoden werd gebruikt.
- Bijna 200 eigennamen uit de Bijbel zijn afgeleid van de naam JHWH (zie §2.1.3). Het is veelzeggend, dat geen enkele van deze namen wordt vermeld voordat God aan Mozes zijn naam JHWH bekend maakte (Ex 3:15). De eerstgenoemde van deze namen is Jokebed (Ex 6:19). Zij was de moeder van Mozes, hetgeen erop lijkt te wijzen, dat de naam JHWH toch werd gebruikt alvorens de openbaring van de Naam aan Mozes. In de Talmoed wordt Jokebed echter geïdentificeerd met Sifra (Ex 1:15), hetgeen zou impliceren dat zij pas later de naam Jokebed is gaan dragen.

1.2.6 De verzwijging van de Naam; Adonai, Elohim en HaShem

Meer dan tweeduizend jaar geleden stopten de Joden reeds met het uitspreken van de naam JHWH. In plaats daarvan spraken zij een ander woord uit. In de geschreven tekst lieten zij de Naam echter gewoon staan en daarom kan er beter gesproken worden over een verzwijging van de Naam dan over een vervanging.

De meest gebruikte verzwijging is de titel Adonai, hetgeen vertaalt kan worden met *mijn Heer*. Zoals reeds opgemerkt (§1.2.1), wordt deze titel exclusief gebruikt voor de Schepper en dus niet voor afgoden, engelen of mensen. Deze exclusiviteit geeft de titel Adonai de gevoelswaarde van een echte eigennaam.

De profeten begonnen hun Godsspraak regelmatig met de zinsnede “Zo spreekt Adonai JHWH”. Wanneer in deze uitspraak de naam JHWH wordt vervangen door Adonai dan ontstaat de vreemde dubbelzegging *Adonai Adonai*. In dergelijke gevallen (dus wanneer de naam JHWH reeds wordt voorafgegaan door de titel Adonai) wordt de naam JHWH vervangen door de titel Elohim, hetgeen vertaald kan worden met God. Zoals reeds opgemerkt (§1.2.1), is deze titel verre van exclusief en wordt deze veelvuldig gebruikt voor afgoden. De vervanging van de naam JHWH door de titel Elohim is dus echt een noodoplossing om een vreemde dubbelspraak te voorkomen.

Een andere zeer veel gebruikte verzwijging is *HaShem*. Dit betekent letterlijk *de naam* met daarin de nadruk op *dé*. In het Nederlands kunnen we deze benadrukking beter weergeven met een hoofdletter en daarom wordt in dit document doorlopend gesproken over *de Naam*. Deze verzwijging wordt evenals Adonai gebruikt bij het voorlezen van de Hebreeuwse heilige teksten. Daarbij wordt deze ook veelgebruikt als verzwijging voor de Naam in het Joodse dagelijks leven. Men spreekt dan onder elkaar over HaShem wanneer men doelt op JHWH.

Ook in de Bijbel wordt er kortweg over *de Naam* gesproken (Lev 24:11, Lev 24:16, 2Sam 6:2, 1Kron 13:6). In deze gevallen verwijst de term altijd naar de eigennaam JHWH.

1.2.7 De vervanging van de Naam; HERE

In de meeste Bijbelvertalingen wordt de Naam vervangen door de titel HERE, geschreven met vier hoofdletters. De keuze voor deze titel ligt voor de hand; het is namelijk een vertaling van de verzwijging Adonai, welke de Joden reeds ver voor het Christendom gebruikten. Als verklaring voor deze vervanging wordt dan ook altijd verwezen naar de Joodse traditie, maar dat is slechts gedeeltelijk terecht. De Joodse traditie is weliswaar een verklaring voor de keuze voor de titel Here, maar de Joden hebben vandaag de dag nog steeds de naam JHWH in hun heilige geschriften staan. De Naam wordt door de Joden slechts vervangen in de uitspraak en niet in de geschriften. De Joden hebben een verzwijgtraditie, terwijl alleen de Christenen een echte vervangtraditie hebben. Het mag daarom een lichte verdraaiing van de werkelijkheid worden genoemd wanneer men de Christelijke vervangtraditie verschuilt achter de Joodse verzwijgtraditie. De Naam verwijderen uit de tekst is namelijk zeer onjoods.

Men zou zich kunnen afvragen om welke reden we nog langer de Naam uit onze Bijbelvertalingen weren. De Naam staat tenslotte gewoon in de Hebreeuwse grondtekst en elke Bijbelvertaling opnieuw kiest men er dus bijna 7000 maal voor om de Naam niet op te schrijven, maar te vervangen door de titel HERE. Hét argument daarvoor was tot op heden *de Joodse traditie*. Nu echter is vastgesteld dat de Joden de Naam niet geheel verwijderen uit de tekst, maar slechts verzwijgen in de uitspraak, lijkt de Christelijke vervangtraditie weinig bestaansrecht meer te hebben.

Men zou zich eventueel nog kunnen beroepen op een antiek Joods vertaalwerk (§2.4.1), maar één enkel Joods project mag natuurlijk niet omschreven worden als dé Joode traditie.

2 De Naam van onze Vader
JHWH is een Vader voor zijn volk omdat Hij hen heeft gemaakt (Deut 32:6, Jes 64:8, Mal 2:10) en hen heeft verlost (Jes 63:16). JHWH verlangt ernaar om Vader genoemd te worden door een gehoorzaam volk (Jer 3:19). De naam van JHWH is dus de Naam van onze Vader.

2.1 Namen die zijn afgeleid van de Naam
Hoewel de naam JHWH uit de meeste Bijbelvertalingen wordt geweerd, zijn veel Bijbelse namen toch afgeleid van de naam JHWH. Het betreft hier namen van God zelf, namen van de Messias, namen van bijna 200 (!) andere mensen en namen van verschillende plaatsen.

2.1.1 Namen van de Schepper
JHWH heeft zichzelf bekend gemaakt als JHWH-Rapha (Ex 15:26), hetgeen betekent JHWH-uw-Heelmeester en als JHWH-Kadash (Lev 20:8), hetgeen betekent JHWH-die-u-heiligt.

JHWH werd ook wel genoemd met de naam JHWH-Ra'ah (Ps 23:1), hetgeen betekent JHWH-mijn-Herder en met de naam JHWH-Asah (Ps 95:6), hetgeen betekent JHWH-onze-Maker.

JHWH wordt 258 maal genoemd met de naam JHWH-tsaba' (eerste maal in 1 Sam 1:3), hetgeen betekent JHWH-van-de-velen. Deze velen van JHWH zijn zowel de engelen (Ps 103:21, Ps 148:2) en geestelijke strijdkrachten (Joz 5:14, Joz 5:15), als wel het volk Israël en zijn leger.

2.1.2 Namen van de Messias
JHWH zélf heeft aangekondigd dat zijn Messias genoemd zal worden met de naam JHWH-Tsidkenu (Jer 23:6), hetgeen betekent JHWH-onze-gerechtigheid. De naam Jezus is overigens afgeleid van het Griekse woord Iesous, welke weer een vertaling is van de Hebreeuwse naam Jhowshuwa’, hetgeen betekent JHWH-redt (zie Mat 1:21 voor de verklaring van de naam Jezus).

2.1.3 Namen van mensen uit de Bijbel
199 eigennamen uit de Bijbel zijn afgeleid van de naam JHWH. Hier volgen al deze namen op alfabetische volgorde: Abia, Achazja, Achia, Adaja, Adlai, Adonia, Amarja, Amasai, Amasja, Anaja, Ananja, Antotia, Asaja, Asaljahu, Ataja, Atlai, Azanja, Azarja, Azarjahu, Azazjahu, Baäseja, Bakbukja, Bealja, Bedeja, Benaja, Beraja, Berekja, Bukkiahu, Chabassinja, Chaggia, Chakalja, Charhaja, Chasabja, Chasabna, Chasabneja, Chasadja, Chelkai, Chilkia, Chizkia, Chobaja, Delaja, Dodawahu, Elia, Eljehoënai, Eljoenai, Gedalja, Gemarja, Hizkia, Hodawjahu, Hodawja, Hodewa, Hodia, Hosaaja, Hosama, Jaäresja, Jaäzanja, Jachmai, Jachzeja, Janai, Jeaterai, Jeberekjahu, Jechdejahu, Jechia, Jechizkia, Jechonja, Jedaja, Jedidja, Jehoadda, Jehoaddan, Jehojada, Jehosabat, Jehoseba, Jehosua, Jehu, Jehukal, Jekamja, Jekolja, Jeremia, Jeria, Jesaja, Jesochaja, Jesua, Jezanja, Jezus, Jibneja, Jibnia, Jifdeja, Jigdaljahu, Jiria, Jirmeja, Jissia, Jismaja, Jismakjahu, Jissia, Jizrachja, Jizzia, Joab, Joach, Joachaz, Joas, Jochanan, Joëd, Joël, Jocha, Johanna, Johannes, Jojada, Jojakim, Jojakin, Jojarib, Jokebed, Jokim, Jonadab, Jonan, Jonatan, Jorai, Joram, Jorim, Josa, Josadak, Josafat, Josawja, Josef, Josia, Josibja, Josifja, Jotam, Jozabad, Jozua, Kelaja, Kenanja, Kisi, Kolaja, Konanjahu, Konjahu, Kusajahu, Maädai, Maädja, Maäseja, Maäzja, Machseja, Malkia, Mattatias, Mattatta, Mattenai, Mattanja, Mattheüs, Mattitja, Mebunnai, Melatja, Meselemja, Mesobaja, Miknejahu, Moadja, Nearja, Nedabja, Nehemia, Noadja, Obadja, Omri, Otni, Pedaja, Pekachja, Pelaja, Pelalja, Pelatja, Petachja, Raämja, Ramja, Reaja, Rechabja, Reëlaja, Refaja, Remaljahu, Ribai, Searja, Sebanja, Secharja, Sedekia, Sefanja, Sefatja, Seja,

Sekanja, Selemja, Semakjahu, Semaja, Semarja, Seraja, Serebja, Sidkia, Sitrai, Tobia, Uria, Uzzia, Zacharia, Zacharias, Zekarja en Zerachja.

Om te begrijpen wat de werkelijke betekenis is van deze namen, moeten we terug naar de oorspronkelijke Hebreeuwse naam. Zie Tabel 5 voor de betekenis van enkele bekende namen uit het Oude Testament. Ook een aantal namen uit het Nieuwe testament zijn afgeleid van de naam JHWH. Zie Tabel 6 voor de betekenis van deze namen.

Tabel 5: De betekenis van enkele namen welke zijn afgeleid van de naam JHWH

Nederlandse naam	Hebreeuwse naam	Betekenis
Elia	'Elijah	God-is-JHWH
Jeremia	Jirmjah	Verhoogd-door-JHWH
Jesaja	Isha'jah	Verlossing-van-JHWH
Joël	Jow'el	JHWH-is-God
Jonatan	Jhownathan	JHWH-heeft-gegeven
Jozua	Jhowshuwa`	JHWH-redt
Nehemia	Nchemjah	Vertroosting-van-JHWH
Obadja	'Obadjah	Dienaar-van-JHWH
Sedekia	Tsidqijah	Gerechtigheid-van-JHWH
Sefanja	Tsphanyah	Afgeschermd-door-JHWH
Zacharia	Zkarjah	Herinnerd-door-JHWH

Tabel 6: De betekenis van de namen (NT) welke zijn afgeleid van de naam JHWH

Nederlandse naam	Griekse naam	Hebreeuwse naam	Betekenis
Jezus	Iesous	Jhowshuwa`	JHWH-redt
Johanna	Ioanna	Jhowchanan	JHWH-begunstigt
Johannes	Ioannes	Jhowchanan	JHWH-begunstigt
Matteüs	Matthaios	Matisjahu	Geschenk-van-JHWH
Zacharias	Zacharias	Zkarjah	Herinnerd-door-JHWH

2.1.4 Namen van plaatsen

JHWH zélf heeft aangegeven dat de stad Jeruzalem genoemd zal worden met de namen Kissee-JHWH (Jer 3:17), hetgeen betekent Troon-van-JHWH, JHWH-Tsidkenu (Jer 33:16), hetgeen betekent JHWH-onze-Gerechtigheid en JHWH-Shammah (Ez 48:35), hetgeen betekent JHWH-is-daar.

Het land waar Abraham dacht Isaak te moeten gaan offeren en de berg waarop Salomo de tempel bouwde, heetten beiden Mori-Jah (Gen 22:2, 2Kron 3:1), hetgeen betekent Uitgekozen-door-JHWH.

De offerplaats in het land Mori-Jah werd door Abraham JHWH-Jireh genoemd (Gen 22:4), hetgeen betekent JHWH-zal-voorzien. Mozes noemde een altaar JHWH-Nissi (Ex 17:15), hetgeen betekent JHWH-mijn-Vaandel en Gideon noemde een altaar JHWH-Shalom (Richt 6:24), hetgeen betekent JHWH-onze-Vrede.

2.2 Het in ere houden van de Naam

Wij mogen niets veranderen aan de woorden van JHWH en uit zijn woorden blijkt dat Hij rekening houdt met zijn Naam. In deze paragraaf zullen we zien dat de Naam in Bijbelse tijden veelvuldig werd

uitgesproken en soms zelfs uitgesproken móést worden. Als laatste zullen we bestuderen wat Gods gedachten zijn over het in onbruik raken van zijn Naam.

2.2.1 Niets toedoen of afdoen aan de woorden van God

Alle woorden van God zijn geheel zuiver en hieraan mogen wij niets toevoegen (Spr 30:5-6). We worden er in het bijzonder op gewezen om niets af te doen of toe te voegen aan Gods woorden welke zijn gegeven als geboden (Deut 4:2, Deut 12:32). Ook worden we er in het bijzonder op gewezen om niets af te doen of toe te voegen aan Gods woorden welke zijn gegeven zijn als profetie (2Pet 1:20, Op 22:18-19).

Wij dienen allen behoedzaam om te gaan met de woorden die JHWH heeft gesproken; daaraan mogen we niets afdoen en daaraan mogen we niets toevoegen. Wanneer we dan de gehele Bijbel beschouwen als de woorden van JHWH, dan is het dus niet toegestaan om de naam JHWH uit de tekst te verwijderen. Eveneens is het dan niet toegestaan om een ander woord aan de tekst toe te voegen in plaats van de verwijderde Naam.

Zowel de Joodse verzwijgtraditie als de Christelijke vervangtraditie beroepen zich op een diepgeworteld respect voor JHWH en voor zijn Naam. Maar als we omwille van die zelfverzonnen uiting van respect, een groot disrespect tonen voor de woorden van JHWH, dan lijkt het erop dat het gewenste respect zijn doel is voorbijgestreefd. Als we werkelijk respect willen tonen voor JHWH en voor zijn Naam dan dienen we dat te doen op de manier zoals Hij dat zelf heeft voorgeschreven.

2.2.2 God houdt rekening met zijn Naam

Soms doet JHWH iets ter wille van zijn Naam (Ex 9:16, Ps 79:9, Ps 138:2, Jer 16:21, Ez 36:22, Ez 39:25, Jl 2:26, Sef 3:9). Zo laat JHWH het ter wille van zijn Naam soms na om zijn volk uit toorn te straffen (Ez 20:8-9, Ez 20:13-14, Ez 20:22, Ez 20:44). We kunnen hier, naast de eigennaam JHWH, ook denken aan zijn bekendheid (§1.1.1).

2.2.3 De Naam mag uitgesproken worden

We hebben reeds gezien dat meer dan tweehonderd Bijbelse namen zijn afgeleid van de naam JHWH (§2.1). Dat op zichzelf doet reeds vermoeden, dat de Naam in het dagelijks leven uitgesproken zou mogen worden. Het grootste bewijs vinden we echter in de bijna 7000 vermeldingen van de Naam in het Oude testament. Gezien dit enorme aantal, beperken we ons hier tot slechts enkele welbekende teksten waarin de Naam volmondig uitgesproken moet zijn geweest:

> ***Numeri 6:22-27*** *JHWH nu sprak tot Mozes: Spreek tot Aäron en zijn zonen: Zó zult gij de Israëlieten zegenen: JHWH zegene u en behoede u; JHWH doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig; JHWH verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede. Zo zullen zij* ***mijn Naam*** *op de Israëlieten leggen, en Ik zal hen zegenen.*

Deze tekst wordt uitgesproken ter afsluiting van vele kerkdiensten, zij het met de titel Here in plaats van de naam JHWH. In vers 27 geeft JHWH echter aan wat het doel is van de voorgeschreven bewoordingen; “Zo zullen zij mijn Naam op de Israëlieten leggen, en Ik zal hen zegenen”. Nu we weten dat JHWH hier duidelijk spreekt over de zegenende werking van zijn Naam, is het nogal vreemd om in de gehele zegening juist deze Naam te verwijderen.

> ***Psalm 124:8*** *Onze hulp is in de naam van JHWH, die hemel en aarde gemaakt heeft.*

Dit is een andere welbekende kerkelijke uitspraak, waarin de naam van JHWH een centrale plaats inneemt, hoewel deze tegenwoordig toch niet wordt uitgesproken.

1 Samuel 17:45 Maar David zeide tot de Filistijn: Gij treedt mij tegemoet met zwaard en speer en werpspies, maar ik treed u tegemoet in de naam van JHWH der heerscharen

David spreekt hier tot Goliath en hij gebruikt daarbij de naam JHWH. Daarmee doelt David duidelijk op de autoriteit van JHWH (§1.1.1), maar het is onmogelijk om deze uitspraak te doen zonder ook de letterlijke Naam uit te spreken.

***1 Koningen 10:1** De koningin van Seba vernam de roep omtrent Salomo in verband met de naam van JHWH. Toen kwam zij om hem door raadselen op de proef te stellen.*

De koningin van Seba reisde af naar Salomo om hem met raadselen op de proef te stellen. Zij kwam niet slechts omwille van de bekendheid van Salomo, maar voornamelijk omwille van zijn bekendheid in verband met de naam van JHWH. Kennelijk was de naam JHWH toentertijd tot diep in Afrika bekend geworden.

***1 Koningen 18:24,26,36,37** Roept gij dan de naam van uw god aan, en ik zal de naam van JHWH aanroepen. De God die met vuur zal antwoorden, die zal God zijn. En het gehele volk antwoordde: Dat is goed … Toen namen zij de stier die hij hun gaf, bereidden hem, riepen van de morgen tot de middag de naam van de Baäl aan en zeiden: Baäl, antwoord ons! … Op de tijd nu, dat men het avondoffer brengt, trad de profeet Elia naar voren en zeide: … Antwoord mij, JHWH, antwoord mij, opdat dit volk wete, dat Gij, JHWH, God zijt.*

Wanneer Elia aan de Baälpriesters voorstelt "Roept gij dan de naam van uw god aan, en ik zal de naam van JHWH aanroepen", dan doelt hij duidelijk op het aanroepen van Gods aanwezigheid (§1.1.1). Toch worden daarbij ook de letterlijke namen gebruikt, hetgeen blijkt uit zowel het aanroepen van de naam Baäl door de Baälpriesters als uit het aanroepen van de naam JHWH door Elia.

***Jozua 9:9** Zij antwoordden hem: Uit een zeer ver land zijn uw knechten gekomen vanwege de naam van JHWH, uw God, want wij hebben de mare aangaande Hem gehoord: al wat Hij gedaan heeft in Egypte.*

***2 Koningen 5:11** Toen werd Naäman toornig en ging heen, terwijl hij zeide: Zie, ik dacht bij mijzelf: hij zal zeker naar buiten komen en daar gaan staan en de naam van JHWH, zijn God, aanroepen en zijn hand over de plek heen en weer bewegen en zo de melaatsheid wegnemen.*

***Psalm 110:1** Aldus luidt het woord van JHWH tot mijn Here: Zet u aan mijn rechterhand*

***Job 1:21** Naakt ben ik uit de schoot mijner moeder gekomen, naakt zal ik daarheen wederkeren. JHWH heeft gegeven, JHWH heeft genomen, de naam van JHWH zij geloofd.*

Vele welbekende Bijbelteksten komen pas echt tot hun recht wanneer de naam JHWH op zijn rechtmatige plaats in de tekst wordt teruggezet. Daarvoor kan eenvoudig de naam JHWH worden gelezen wanneer de Bijbelvertaling spreekt over HERE met vier hoofdletters.

2.2.4 De Naam behoort uitgesproken te worden

Er zijn duizenden Bijbelteksten die duidelijk maken dat de naam JHWH in oudtestamentische tijden volmondig werd uitgesproken. Van deze teksten onderscheiden zich een aantal, omdat uit deze blijkt dat de Naam soms zelfs wel uitgesproken móést worden.

***Exodus 3:15** Voorts zeide God tot Mozes: Aldus zult gij tot de Israëlieten zeggen: JHWH, de God uwer vaderen, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob, heeft mij tot u*

*gezonden; dit is mijn Naam voor eeuwig en **zo wil ik aangeroepen worden** van geslacht tot geslacht.*

De NBV vertaalt de dikgedrukte woorden met “dit is mijn gedachtenis”, omdat de grondtekst hier spreekt over het Hebreeuwse woord *zeker*, hetgeen *gedachtenis* betekent. JHWH wil dus dat wij zijn Naam gebruiken wanneer wij Hem gedenken. Deze wens van JHWH geldt “van geslacht tot geslacht”, dus voor alle generaties.

***Psalm 102:13** Maar Gij, o JHWH, troont voor eeuwig, uw gedachtenis blijft van geslacht tot geslacht.*

***Psalm 135:13** O JHWH, uw Naam is tot in eeuwigheid, JHWH, uw gedachtenis is van geslacht tot geslacht.*

Het is opvallend is dat beide Psalmen ervan getuigen dat de *gedachtenis* van JHWH van geslacht tot geslacht blijft, geheel volgens de bewoordingen die JHWH aan Mozes bekendmaakte.

***Jesaja 26:8** Ook in de weg uwer gerichten hebben wij U verwacht, o JHWH; naar uw Naam en naar uw gedachtenis ging ons zielsverlangen uit.*

Evenals Ps 135:13, gebruikt ook deze profetische tekst het woord *gedachtenis* op exact dezelfde wijze als het woord *Naam*. De gedachtenis aan JHWH heeft dus alles te maken met zijn Naam.

***Hosea 12:5-6** Te Betel vond hij Hem, en daar sprak Hij met ons, namelijk JHWH, de God der heerscharen, wiens gedachtenis JHWH is.*

Deze profetische tekst maakt nogmaals duidelijk dat de gedachtenis aan JHWH neerkomt op het gedenken van de naam JHWH. Uit alle vier de bovenstaande teksten blijkt dat de profeten JHWH gedachten met zijn naam JHWH, omdat zij zich bewust waren van de wens van JHWH zoals Hij deze had geuit tegenover Mozes. Deze wens van JHWH blijkt te gelden voor alle generaties.

***Psalm 122:4** Een voorschrift voor Israël is het de naam van JHWH te loven.*

Het blijkt zelfs een voorschrift te zijn voor Israël om de naam van JHWH te loven. De Hebreeuwse grondtekst spreekt hier over *`eduwth*, hetgeen letterlijk *getuigenis* betekent, maar hetgeen wordt gerekend tot Gods Wet; zijn inzettingen, geboden en verordeningen (1Kon 2:3, 2Kon 17:15, 2Kon 23:3, 1Kron 29:19, 2Kron 34:31, Neh 9:34, Ps 119:14, Ps 119:31, Ps 119:36, Ps 119:99, Ps 119:111, Ps 119:129, Ps 119:144, Ps 119:157, Jer 44:23).

***Psalm 148:11-13** gij koningen der aarde en **alle natiën**, gij vorsten en alle richters der aarde; gij jongelingen en ook maagden, gij ouden en jongen tezamen. Dat zij de naam van JHWH loven, want zijn Naam alleen is verheven, zijn majesteit is over aarde en hemel.*

Op gelijke wijze als het volk Israël worden ook alle overige mensen op aarde opgeroepen om de naam van JHWH te loven, waarbij deze oproep zich in het bijzonder richt tot hen die nabij JHWH leven (Ps 30:5, Ps 97:12, Ps 113:1, Ps 135:1). In de Bijbel gaat het loven van JHWH altijd gepaard met het daadwerkelijk uitspreken van zijn Naam.

Zoals reeds opgemerkt (§2.2.2) handelt JHWH soms ter wille van zijn Naam. Uit enkele Bijbelteksten blijkt bijvoorbeeld dat JHWH eropuit is dat zijn Naam verkondigd wordt over de gehele aarde (Ex 9:16), dat in later tijden alle volken de Naam zullen aanroepen (Jes 12:4, Sef 3:9, Zach 13:9) en dat zijn volk zijn Naam looft (Jl 2:26).

2.2.5 Gods gedachten over het in onbruik raken van zijn Naam

In de tijd van Jeremia waren er profeten die leugens profeteerden (Jer 23:25-26) om ervoor te zorgen dat het volk de naam van JHWH zou vergeten (Jer 23:27), evenals hun voorouders de Naam hadden vergeten door het aanbidden van de afgod Baäl (Jer 23:27). JHWH heeft deze leugenprofeten zwaar gestraft, zoals een hamer een rots verbrijzelt (Jer 23:29-32).

2.3 Het omgaan met de Naam

Voor een juiste omgang met de Naam is het nodig om te weten wat de eigenschappen zijn van de Naam, welke voorwaarden JHWH stelt aan het gebruik van zijn Naam en welke rol de Naam kan spelen in onze lofprijs en aanbidding van JHWH. Hij blijkt zelfs specifieke beloftes te hebben gedaan voor hen die op een juiste manier omgaan met zijn Naam. Daarentegen kan men ook op een verkeerde manier omgaan met de Naam en JHWH blijkt zelfs specifieke straffen te hebben uitgesproken voor hen die niet op een juiste manier omgaan met de Naam.

2.3.1 Enkele eigenschappen van de Naam

JHWH heeft ervan getuigd, dat zijn Naam heilig is (Lev 20:3, Lev 22:1, Lev 22:32, Ez 20:39, Ez 36:20, Ez 20:21, Ez 20:22, Ez 2:23, Ez 39:7, Ez 39:25, Ez 43:7, Ez 43:8, Am 2:7). Het is daarbij opmerkenswaardig dat JHWH de heiligheid van zijn Naam slechts ter sprake bracht, wanneer zijn Naam door zijn volk werd ontheiligd. Ook David heeft ervan getuigd dat de naam van JHWH heilig is (1Kron 16:35, Ps 30:5, Ps 97:12, Ps 103:1, Ps 145:21). Het is daarbij noemenswaardig dat David de heiligheid van de Naam slechts ter sprake bracht wanneer hij JHWH loofde.

De Naam is voor eeuwig (Ps 72:17, Ps 72:19, Ps 102:13, Ps 135:13, Dan 2:20) en ook JHWH zelf heeft benadrukt dat zijn Naam voor eeuwig is (Ex 3:15).

De Naam heeft majesteit (Mi 5:3) en is boven alles verheven (Neh 9:5, Ps 148:13, Jes 12:4).

De Naam is geducht (Deut 28:58, Ps 99:3, Ps 111:9, Mal 1:14), oftewel ontzagwekkend.

De Naam is groots. Dit betekent dat JHWH grote autoriteit heeft (2Sam 7:26, 1Kron 17:24, Jer 10:6) en dat Hij zeer bekend is (Ps 76:2). Ook JHWH zelf heeft benadrukt dat zijn Naam groot is (Jer 44:26, Ez 36:23, Mal 1:11).

De Naam is goed (Ps 52:11, Ps 54:8).

De Naam is liefelijk (Ps 135:3), oftewel aangenaam.

De Naam is heerlijk (Deut 28:58, 1Kron 16:29, 1Kron 29:13, Neh 9:5, Ps 8:2, Ps 8:10, Ps 29:2, Ps 66:2, Ps 72:19, Ps 79:9, Ps 96:8).

2.3.2 Voorwaarden voor gebruik van de Naam

De Naam mag niet worden misbruikt en eventueel misbruik wordt gestraft door JHWH zelf (Ex 20:7, Deut 5:11). Deze regel staat algemeen bekend als het derde gebod.

De naam van JHWH wordt door zonden ontwijd (Lev 18:21, Lev 19:12, Lev 20:3, Lev 21:5-6, Lev 22:31-32, Jer 34:16, Ez 20:39, Am 2:7) en verontreinigd (Ez 43:7, Ez 43:8). Zonden gaan dus niet samen met de Naam. Ook in het Nieuwe Testament worden we erop gewezen dat we omwille van de Naam moeten breken met de ongerechtigheid (2Tim 2:19) en dat we zonodig moeite moeten doen om de Naam geen smaad te laten lijden (1Tim 6:1).

2.3.3 De rol van de Naam in aanbidding van de Schepper

De Schepper is onzichtbaar voor de mens en kan door hem niet worden gevat of doorgrond. Dus wanneer wij in aanbidding de aanwezigheid van de Schepper zoeken, dan hebben wij iets nodig om ons tot te richten. De ene mens stelt zich voor dat hij zich buigt voor de troon van de Schepper terwijl de andere mens juist het aangezicht van zijn Vader zoekt. Zo kunnen verscheidene mensen zich een verschillende voorstelling inbeelden om daarin te kunnen naderen tot de Schepper om Hem te aanbidden. In de Bijbel wordt ons echter slechts één bepaald middel aangereikt om ons volledig te kunnen richten tot wie de Schepper nu werkelijk is. Zoals reeds opgemerkt (§1.1.1) wordt iemands *aanwezigheid* aangeduid met iemands *naam*. Door je te richten op een naam, richt je jezelf op de aanwezigheid van diegene. Zo lezen we in de Bijbel tientallen teksten waarin de Naam van de Schepper wordt genoemd om aan te geven dat men spreekt over geheel zijn wezen. Wanneer tijdens het aanbidden van de Schepper wordt gesproken over de Naam, dan spreekt men woordelijk over de eigennaam JHWH, maar men verwijst daarmee naar wie JHWH werkelijk is.

Je kunt naar de Naam verlangen (Jes 26:8).

Je kunt de Naam zoeken (Ps 83:17)

Je kunt de Naam gedenken (Ex 20:24, Ps 119:55)

Je kunt de Naam belijden (1Kon 8:33, 1Kon 8:35, 2Kron 6:24, 2Kron 6:26). Dit gaat gepaard met bekering van je zonden (1Kon 8:33, 1Kon 8:35, 2Kron 6:24, 2Kron 6:26) onder smeking (1Kon 8:33, 2Kron 6:24) en gebed (1Kon 8:33, 1Kon 8:35, 2Kron 6:24, 2Kron 6:26).

Je kunt de Naam liefhebben (Jes 56:6, Ps 5:12, Ps 69:37, Ps 119:132) en liefde tonen voor de Naam (Heb 6:10). Je toont bijvoorbeeld liefde voor de Naam door diensten te bewijzen aan de heiligen (Heb 6:10).

Je kunt de Naam aanroepen (1Kon 18:24, 1Kron 16:8, 2Kon 5:11, Ps 79:6, Ps 80:19, Ps 105:1, Ps 116:4, Ps 116:13, Ps 116:17, Jes 12:4, Jes 41:25, Jes 64:7, Jes 65:1, Jer 10:25, Jer 44:26, Kl 3:55, Sef 3:9, Zach 13:9, Jl 2:32). Ten tijde van de profeet Jeremia heeft JHWH een bepaalde groep Joden verboden om zijn Naam nog langer aan te roepen (Jer 44:26). Wij echter worden in de Bijbel opgeroepen om de Naam aan te roepen (1Kron 16:8, Ps 105:1) en we móéten zijn Naam zelfs aanroepen (Ps 79:6, Jer 10:25). JHWH zal de volken zelfs reine lippen geven om zijn Naam aan te roepen (Sef 3:9). Wie de Naam aanroept zal zeker worden verhoord (Zach 13:9) en behouden (Jl 2:32). Zowel het volk Israël (Jes 12:4, Zach 13:9) als ook de volken (Sef 3:9) zullen ooit de Naam aanroepen.

Je kunt de Naam loven (Job 1:21, Ps 30:5, Ps 44:9, Ps 54:8, Ps 97:12, Ps 103:1, Ps 113:1, Ps 113:3, Ps 122:4, Ps 135:1, Ps 140:14, Ps 142:8, Ps 145:2, Ps 148:5, Ps 148:7, Ps 148:13, Ps 149:2-3, Jes 25:1, Jl 2:26). Iedereen in de hemel (Ps 148:5) en op aarde (Ps 113:3, Ps 148:13) wordt opgeroepen om de Naam te loven. In het bijzonder worden de knechten van JHWH (Ps 113:1, Ps 135:1), de gunstgenoten van JHWH (Ps 30:5) en de rechtvaardigen (Ps 97:12) opgeroepen om de Naam te loven. Het zijn inderdaad de rechtvaardigen, die de Naam zullen loven (Ps 140:14). In het bijzonder wordt het volk Israël opgeroepen om de Naam te loven (Ps 149:3). Israël is hiertoe zelfs verplicht (Ps 122:4) en ooit zal ook dit volk de Naam loven (Jl 2:26).

Je kunt de Naam prijzen (Neh 9:5, Ps 69:31-32, Ps 74:21, Ps 96:2, Ps 113:2, Ps 138:2, Ps 100:4, Ps 145:1, Ps 145:21, Dan 2:20). We worden opgeroepen om de Naam te prijzen (Neh 9:5, Ps 96:2, Ps 100:4) en al wat leeft zal ooit de Naam prijzen voor altijd (Ps 145:21).

Bij het loven en prijzen van JHWH wordt regelmatig de uitroep Hallelu-Jah gebruikt, hetgeen letterlijk betekent Prijst-Jah! (Ps 104:35, Ps 105:45, Ps 106:1, Ps 106:48, Ps 111:1, Ps 112:1, Ps 113:1, Ps 113:9, Ps 115:18, Ps 116:19, Ps 117:2, Ps 135:1, Ps 135:21, Ps 146:1, Ps 146:10, Ps 147:20, Ps 148:1, Ps 148:14, Ps 149:1, Ps 149:9, Ps 150:1, Ps 150:6)

Je kunt de Naam psalmzingen (2Sam 22:50, Ps 7:18, Ps 9:3, Ps 18:50, Ps 30:5, Ps 61:9, Ps 66:4, Ps 68:5, Ps 92:2, Ps 135:3). We worden opgeroepen om de Naam te psalmzingen (Ps 68:5, Ps 135:3), hetgeen in het bijzonder is gericht op de gunstgenoten van JHWH (Ps 30:5). Ooit zal de gehele aarde de Naam psalmzingen (Ps 66:4).

Je kunt de Naam eren (Ps 86:9, Ps 86:12, Jes 24:15, Mal 2:2) en je kunt iets doen ter ere van de Naam (Jes 60:9). De Naam dient eer gegeven te worden (Mal 2:2). De volken worden opgeroepen om de Naam te eren (Jes 24:15) en de volken zúllen de Naam eren (Ps 86:9).

Je kunt de Naam huldigen (Jes 26:13).

Je kunt de Naam verheerlijken (Op 15:4)

Je kunt de Naam heiligen (Jes 29:23). JHWH zélf zal zijn Naam heiligen (Ez 36:23) en Jezus leert ons om te bidden dat de Naam geheiligd zal worden (Mat 6:9, Luc 11:2).

Je kunt de Naam vrezen (Deut 28:58, Ps 61:6, Ps 86:11, Ps 102:16, Jes 59:19, Mi 6:9, Mal 2:5, Mal 4:2). JHWH vrezen betekent beven voor zijn Naam (Mal 2:5). Het is goed om de Naam te vrezen (Ps 86:11, Mi 6:9, Mal 4:2) en JHWH benadrukt dit ook zelf (Mal 2:5). Ooit zal men op de gehele aarde de Naam vrezen (Jes 59:19); alle volken zullen de Naam vrezen (Ps 102:16).

2.3.4 Een juiste omgang met de Naam

In de Naam kan zowel worden gehandeld als gesproken. We kunnen hier, naast de eigennaam JHWH, ook denken aan zijn aanwezigheid en autoriteit (§1.1.1).

In de Naam kan worden gewandeld (Mi 4:5), tegemoet worden getreden (1Sam 17:45), een verbond worden gesloten (Ez 17:19), worden opgetreden (Jer 26:30), worden dienstgedaan (Deut 18:5, Deut 18:7), worden gebouwd (1Kon 18:32), de handen worden opgeheven (Ps 63:5), worden gejuicht (Ps 89:17), worden gejubeld (Ps 89:13) en worden gewaarschuwd (Ez 3:17, Ez 33:7). David heeft de vijanden, die tegen hem opstonden, in de Naam neergehouwen (Ps 118:10, Ps 118:11, Ps 118:12) en vertrapt (Ps 44:6).

In de Naam kan worden gesproken (Ex 5:23, Deut 18:19, Deut 18:20, Deut 18:22, 1Kon 22:16, 1Kron 21:19, 2Kron 18:15, 2Kron 33:18, Jer 26:16, Jer 44:16, Dan 9:6, Jak 5:10).

In de Naam kan worden geprofeteerd (Jer 11:21, Jer 26:9).

In de Naam kan worden gezworen (Deut 6:13, Deut 10:20, 1Sam 20:42, Jes 48:1, Jer 12:16). Daarbij moet worden opgemerkt, dat Jezus ons heeft geleerd om in het geheel niet te zweren (Mat 5:34).

In de Naam kan worden gezegend (Deut 10:8, Deut 21:5, 2Sam 6:18, 1Kron 16:2, Ps 129:8).

2.3.5 Specifieke beloftes voor wie goed omgaat met de Naam

De Naam is een sterke toren (Spr 18:10) waar je volkomen veilig bent (Ps 20:2, Spr 18:10) en waarin je kunt schuilen (Sef 3:12). Onze hulp is in de Naam (Ps 124:8) en wie de Naam kent, die kan op JHWH vertrouwen (Ps 9:11, Ps 20:8, Jes 50:10). Zo werd ook de Messias door JHWH beschut omdat hij zijn Naam kende (Ps 91:14). God verlost door zijn Naam (Ps 54:3) en wie de Naam aanroept zal worden verhoord (Zach 13:9) en behouden (Jl 2:32).

Waar JHWH zijn Naam doet gedenken, daar zal Hij tot de gedenkers komen en hen zegenen (Ex 20:24). Wie de Naam liefheeft zal genade ontvangen (Ps 119:132) en juichen (Ps 5:12) en zij mogen wonen in het door JHWH herbouwde Juda (Ps 69:35-37).

Wie de Naam vreest, zal loon ontvangen (Op 11:18), namelijk Gods erfdeel (Ps 61:6). Voor wie de Naam vreest, zal de zon van gerechtigheid opgaan en zij zullen genezing ontvangen en zeer gelukkig zijn (Mal 4:2). Wie JHWH vreest en zijn Naam in ere houdt, zal worden opgetekend in een boek; zij zullen JHWH tot eigendom zijn en gespaard worden (Mal 3:16-17).

Het was dankzij de Naam dat David in aanzien steeg (Ps 89:25) en zijn zoon Salomo alom bekend werd als een zeer wijs man (1Kon 10:1,6,9).

2.3.6 Een onjuiste omgang met de Naam

In de Naam kan worden gesproken (§2.3.4) maar ook leugen worden gesproken (Jer 29:23, Zach 13:3). In de Naam kan worden geprofeteerd (§2.3.4) maar ook vals worden geprofeteerd (Jer 14:14, Jer 14:15, Jer 23:25, Jer 27:15, Jer 29:9, Jer 29:21). In de Naam kan worden gezworen (§2.3.4) maar ook vals worden gezworen (Lev 19:12, Zach 5:4). In de Naam kan worden gezegend (§2.3.4), maar ook worden vervloekt (2Kon 2:24).

De Naam kan worden veracht (Mal 1:6), bijvoorbeeld door het brengen van een onwaardig offer (Mal 1:7). De Naam kan worden misbruikt (Ex 20:7, Deut 5:11, Ps 139:20), versmaad (Ps 74:10, Ps 74:18) en gelasterd (Jes 52:5, Rom 2:24, Op 13:6, Op 16:9).

De Naam kan worden ontwijd (Lev 18:21, Lev 19:12, Lev 20:3, Lev 21:6, Lev 22:2, Lev 22:32, Jer 34:16, Ez 20:9, Ez 20:14, Ez 20:22, Ez 20:39, Ez 36:20, Ez 36:21, Ez 36:22, Ez 36:23, Ez 39:7, Am 2:7) en verontreinigd (Ez 43:7, Ez 43:8).

2.3.7 Specifieke straffen voor niet goed omgaan met de Naam

In de tijd van Jeremia waren er profeten die leugens profeteerden om ervoor te zorgen dat het volk de naam van JHWH zou vergeten (Jer 23:25-27). JHWH heeft deze leugenprofeten zwaar gestraft, zoals een hamer een rots verbrijzelt (Jer 23:29-32).

JHWH is toornig op wie zijn Naam verontreinigt (Ez 43:8). Zij die de Naam met minachting afwijzen, worden een verdwaasd volk genoemd (Ps 74:18) en de vijand (Ps 74:10). Ook wie de Naam misbruikt, wordt gerekend tot de vijand (Ps 139:20). JHWH zal zijn grimmigheid uitstorten over alle koninkrijken en geslachten die zijn Naam niet aanroepen (Ps 79:6, Jer 10:25).

Wie de Naam niet in ere houdt, van diegene zullen alle zegeningen worden vervloekt (Mal 2:2).

2.4 De verwijdering van de Naam uit de Bijbel

Zoals reeds vermeld (§1.2.6), wordt de naam JHWH in de meeste Bijbelvertalingen vervangen door de titel HERE. Als verklaring voor deze vervanging wordt altijd verwezen naar *de Joodse traditie* omdat de Joden reeds voor het Christendom waren gestopt met het uitspreken van de Naam en deze reeds vervingen door de titel Here. Het blijkt echter dat de Joden de Naam slechts vervangen in hun uitspraak en dat alleen de Christenen de Naam daadwerkelijk vervangen in de tekst van hun heilige geschriften.

In deze paragraaf zullen we allereerst wat dieper ingaan op het geschiedkundig aspect van de verwijdering van de Naam uit de Bijbel. Het zal blijken dat de geschiedkundige reconstructie enige onzekerheden bevat, maar dat er toch voldoende zekerheden zijn om een beeld te krijgen van de totstandkoming van deze traditie. Nadat we het geschiedkundig aspect hebben besproken, zullen we het profetisch aspect bestuderen. De Bijbel zelf geeft namelijk enkele concrete aanwijzingen over het in onbruik raken van de Naam. Het is opvallend hoe goed deze Bijbelse aanwijzingen overeenkomen met wat bekend is geworden door geschiedkundig onderzoek.

2.4.1 Het geschiedkundig aspect

De Joodse verzwijgtraditie is vrijwel zeker voortgekomen uit zowel respect als angst. Wie de naam van JHWH misbruikte moest namelijk worden gestraft (Ex 20:7, Lev 24:16, Deut 5:11) en de passende straf bleek de doodstraf te zijn (Lev 24:16). Het verzwijgen van de Naam lijkt een veiligheidsmaatregel te zijn geweest om te voorkomen dat men per ongeluk de Naam lasterde. Je kunt tenslotte niet misbruiken wat je überhaupt niet gebruikt.

Het is onzeker in welke eeuwen de verschillende fasen van de ontwikkeling van de verzwijgtraditie plaatsvonden. Wel is het duidelijk dat het verzwijgen van de Naam reeds een traditie genoemd kan worden rondom de derde eeuw voor het begin van onze jaartelling.

Het is behoorlijk zeker dat de Septuagint een voorname rol heeft gespeeld in de verspreiding van de verzwijgtraditie. De Septuagint is een Griekse vertaling van de Hebreeuwse heilige geschriften. Deze werd in de Egyptische stad Alexandrië gemaakt tussen het jaar 250 en het jaar 100 voor het begin van onze jaartelling. De doelgroep voor dit vertaalwerk was de grote groep Griekstalige Joden die toentertijd leefden in het land Egypte.

Sommige geschiedkundigen zijn van mening dat de naam JHWH reeds in de eerste versie van de Septuagint werd vervangen door het Griekse woord voor Heer, namelijk *Kurios*. Als dat klopt, dan zou de Septuagint ervoor hebben gezorgd dat de vele Griekstalige Joden niet meer konden zien welke teksten oorspronkelijk de naam JHWH bevatten. De Septuagint zou dan een zeer grote invloed hebben gehad op het in onbruik raken van de Naam. De Christelijke vervangtraditie zou zich dan kunnen beroepen op dit Grieks-Hebreeuwse vertaalproject om te verklaren waarom de Naam ook in de Christelijke heilige geschriften uit de tekst wordt verwijderd.

Desalniettemin zijn er ook geschiedkundigen die suggereren dat de vroegste uitgaven van de Septuagint nog steeds de naam JHWH bevatten. Er zijn aanwijzingen dat de naam JHWH in het originele Hebreeuwse schrift werd opgenomen in de Griekse tekst van de Septuagint. Ook zijn er aanwijzingen dat de Naam in de Septuagint werd opgenomen als transliteratie. De naam JHWH zou dan pas in een latere uitgave zijn vervangen door de titel *Kurios*.

Deze veronderstelde eerste uitgaven van de Septuagint, waarin de naam JHWH nog in enige vorm was opgenomen, kunnen echter ook zijn geschreven door één van de Joodse gemeenschappen die de

daadwerkelijke vervanging van de Naam ontoelaatbaar vonden. Zij zouden dan kleinschalig de Septuaginteksten hebben kunnen voorzien van de naam JHWH, zij het in het originele Hebreeuwse schrift, zij het als transliteratie.

Vandaag de dag is het dus niet geheel duidelijk wanneer de Joodse verzwijgtraditie nu precies leidde tot de vervangtraditie van de Septuagint. Wel is het duidelijk dat de Septuagint van zeer grote invloed is geweest op de oudtestamentische citaten in het nieuwe testament. Het aan ons bekende evangelie naar Matteüs maakt bijvoorbeeld uitsluitend gebruik van citaten uit de Septuagint. Daarbij is het overigens nog maar de vraag of het de apostelen zelf waren die dusdanig waren beïnvloed door de Septuagint. De vertaler van de Latijnse Vulgaat, Hiëronymus, berichtte namelijk in de vierde eeuw van onze jaartelling, dat de evangelist Matteüs zijn geschrift in het Hebreeuws had opgeschreven. Men zou dus pas in later tijden de oorspronkelijke Hebreeuwse teksten hebben vertaald naar het Grieks, waarbij de toenmalige Septuagint werd gebruikt om de oudtestamentische citaten te formuleren. Omdat in de toenmalige Septuagint de naam JHWH reeds was vervangen door de titel Heer, zou een eventueel apostolisch gebruik van de Naam in die vertaalslag alsnog zijn verdwenen.

Al met al zijn er veel onzekerheden omtrent de geschiedkundige reconstructie van de ontwikkeling van de verzwijg- en vervangtraditie. Het mag worden verwacht dat er te zijner tijd meer duidelijk wordt in deze kwestie en eventuele nieuwe en betrouwbare inzichten zullen worden verwerkt in deze paragraaf. Toch zijn er ook vandaag de dag al een aantal zaken duidelijk. Ondanks alle geschiedkundige onduidelijkheden, lijkt het namelijk toch veilig om te stellen dat:
1) de verzwijgtraditie voorafging aan de vervangtraditie
2) de verzwijgtraditie is ontstaan uit respect voor de Naam en angst voor misbruik daarvan
3) de verzwijgtraditie reeds bestond rondom de derde eeuw voor het begin van onze jaartelling
4) de vervangtraditie haar oorsprong heeft in een uitgave van de Septuagint
5) de christelijke vervangtraditie is terug te voeren op de vervangtraditie van de Septuagint

De meningen zijn dus weliswaar verdeeld over de volgorde der gebeurtenissen, maar wel is het zeker dat de Septuagint nauw verbonden is met het grootschalig in onbruik raken van de naam JHWH.

2.4.2 Het profetisch aspect

Amos 6:8-11 *De Here JHWH heeft gezworen bij Zichzelf, luidt het woord van JHWH, de God der heerscharen: Ik verafschuw de hoogmoed van Jakob en haat zijn paleizen; ja prijsgeven zal Ik de stad met al wat erin is. Ook al zouden dan tien mannen overblijven in een en hetzelfde huis, – zij zullen sterven. Neemt zijn oom hem op of die hem verbrandt, om het gebeente uit het huis weg te ruimen, dan zal hij zeggen tot wie achter in het huis is: Is daar nog iemand bij u? en als deze zegt: Niemand, dan zal hij zeggen:* ***Stil! Want het is niet om er de naam van JHWH bij te noemen. Want zie, JHWH geeft bevel – dan slaat men het grote huis aan puin en het kleine huis aan splinters****.*

Dit is de enige tekst in de Bijbel waarin iemand een ander waarschuwt om niet de naam van JHWH te noemen, met als reden dat men bang is geworden voor JHWH omdat deze een strafgericht voert. Dit bevestigt de geschiedkundige veronderstelling dat respect en angst ongetwijfeld een essentiële rol hebben gespeeld in het tot stand komen van de verzwijgtraditie.

Een andere oorzaak voor het *vergeten* van de naam van JHWH, is afgoderij (Ps 44:21, Jer 23:27). Hoewel deze reden geschiedkundig bezien niet tot de belangrijkste mogelijke oorzaken wordt gerekend, kan het religieus bezien wel eens een heel belangrijke oorzaak blijken te zijn.

De Bijbel vertelt ons namelijk een nog veel belangrijkere geschiedenis omtrent het ontstaan van de verzwijgtraditie. De details van dat verhaal blijken opvallend goed overeen te komen met de geschiedkundige feiten. Voor een goed begrip bestuderen we daarom de Bijbel aangaande een bepaalde religieuze ontwikkeling in de Joodse geschiedenis:

Ten tijde van de profeet Jeremia dienden de Israëlieten afgoden, zoals de zogenaamde koningin van de hemel (Jer 7:18). Daarom besloot JHWH om de Israëlieten te verstrooien onder de andere volken (Jer 9:16) en Hij stelde hen allereerst onder de macht van de koning van Babel (Jer 27:12-13). Een gedeelte van de Israëlieten dacht er echter over na om naar Egypte te vluchten (Jer 42:13-14) en JHWH stuurde zijn profeet Jeremia om hen te waarschuwen dat vooral niet te doen; Hij zou hen dan namelijk moeten uitroeien (Jer 42:15-19). Toch waren deze Joden ongehoorzaam aan dit woord van JHWH en zij vertrokken naar Egypte (Jer 43:7). Zelfs daar zetten zij hun afgoderij voort (Jer 44:8) en daarom sprak JHWH wederom tot hen met de boodschap dat Hij ze nu toch echt zou moeten uitroeien (Jer 44:11-14). Echter, ongehoorzaam als zij waren, verwierpen zij ook deze boodschap van JHWH en zij gingen toch door met het plegen van hun afgoderij (Jer 44:16-17). En op dat moment spreekt de profeet Jeremia de volgende woorden:

> ***Jeremia 44:26-27*** *Hoort daarom het woord van JHWH, gij geheel Juda, dat in het land Egypte woont:* ***Zie, Ik zweer bij mijn grote Naam, zegt JHWH: mijn Naam zal niet meer worden aangeroepen door de mond van een Judeeër, die zegt: zo waar de Here JHWH leeft! in het gehele land Egypte****. Zie, Ik waak over hen ten kwade en niet ten goede, en alle Judeeërs die in het land Egypte zijn, zullen te gronde gaan door het zwaard en de honger, totdat zij vernietigd zijn.*

JHWH besloot dus dat er geen weg terug meer was voor dit ongehoorzaam overblijfsel van Juda. Zij zouden zeker worden uitgeroeid en in afwachting van hun totale vernietiging moesten ze stoppen met hun gebruikelijke uitroep, namelijk “zo waar de Here JHWH leeft!”. Om deze reden, zwoer JHWH bij zichzelf dat deze Judeeërs, die in het land Egypte woonden, niet langer zijn Naam mochten aanroepen. De Hebreeuwse grondtekst spreekt hier van het werkwoord *qara’*, hetgeen betekent *uitroepen*, *noemen*, en *uitspreken*. Hun werd dus verboden om de naam JHWH ook maar uit te spreken.

Deze profetische geschiedenis kondigt aan dat er bij een bepaalde groep Israëlieten een verzwijgtraditie zou gaan ontstaan. Dan resteert nog de vraag of er een verband is aan te tonen tussen deze kleinschalige verzwijgtraditie en de algemene Joodse verzwijgtraditie. Wel, dat verband is er mogelijk wel degelijk, zoals blijkt uit de volgende twee aspecten:

1. Degenen die hier door JHWH worden verboden om de Naam nog langer uit te spreken, worden in Jer 44 zevenmaal aangeduid als “alle Judeeërs die in het land Egypte wonen” (zie de verzen 1, 14, 24, 26 (2x), 27 en 28). De geschiedenis leert ons dat het juist de Judeeërs in het land Egypte waren die de Septuagint schreven, welke zo nauw verbonden was met het grootschalig in onbruik raken van de naam JHWH (§2.4.1).

2. JHWH sprak zijn vervloeking uit tussen de val van koning Sedekia van Juda en de val van koning Chofra van Egypte (Jer 44:30). De geschiedenis leert ons dat deze gebeurtenissen plaatsvonden in respectievelijk het jaar 586 en het jaar 572 voor het begin van onze jaartelling. Daarmee kunnen we de profetie behoorlijk nauwkeurig dateren rondom het jaar 580 voor het begin van onze jaartelling. Een eventuele vervulling van deze profetie zou dus pas na dat jaartal kunnen plaatsvinden. Dat blijkt inderdaad het geval te zijn met de algemene Joodse verzwijgtraditie, omdat deze reeds een feit was rondom de derde eeuw voor het begin van onze jaartelling (§2.4.1). Dat er enige tijd zit tussen de uitspraak van JHWH en de algemene Joodse

verzwijgtraditie is vanzelfsprekend, aangezien JHWH geen direct resultaat aankondigde maar een proces waarin de Judeeërs zouden worden uitgeroeid (Jer 44:27). Juist daarom gaf JHWH een teken (Jer 44:29), zodat de Judeeërs in het land Egypte er zeker van konden zijn dat het woord van JHWH uiteindelijk bewaarheid zou worden (Jer 44:29).

Dus rondom het jaar 580 voor het begin van onze jaartelling werden de Judeeërs in het land Egypte door JHWH vervloekt met een uiteindelijke uitroeiing, op weg naar welke zij de naam van JHWH niet meer mochten uitspreken. Twee eeuwen later werd er juist door de Judeeërs in het land Egypte een Griekse vertaling gemaakt van de heilige geschriften, waarin direct of gaandeweg de naam van JHWH werd verwijderd. Zowel het tijdstip van de vervloeking, als wel de doelgroep tot wie de vervloeking werd gericht, vormen een duidelijk verband tussen de genoemde profetie en de uiteindelijke verzwijg- en vervangtraditie.

Nu weten we dat de Christenen in navolging van de Joodse Septuagint eveneens zijn overgegaan op een algehele vervangtraditie. In de profetie van Jer 44:26 mogen we dus ook de oorsprong herkennen van de christelijke traditie die voorschrijft dat de naam van JHWH niet vermeld mag worden in onze Bijbelvertalingen. Om die reden is het zeer belangrijk dat we ons goed beseffen dat JHWH zijn vervloeking uitsprak over slechts een relatief klein groepje Joden, namelijk zij die toentertijd stellig ongehoorzaam bleven en volhardden in hun afgoderij. Alle hedendaagse Joden en de meeste hedendaagse Christenen nemen dus vrijwillig deze straf op zich aangezien deze straf geeneens over hen werd uitgesproken.

3 De geschiedenis van de Naam in de Bijbel

In het eerste hoofdstuk hebben wij vastgesteld dat de naam JHWH de enige ware Naam is van de Schepper van hemel en aarde. In het tweede hoofdstuk hebben we gezien hoe belangrijk de Naam kan zijn in onze relatie met Hem en waarom de Naam vandaag de dag toch bijna nooit wordt uitgesproken. In dit derde en laatste hoofdstuk zullen we zien welke rol de Naam heeft gespeeld in de geschiedenis van het volk Israël en wat voor een rol de Naam nog zal gaan spelen in de toekomst van alle volken op aarde.

3.1 Wie JHWH werkelijk is

Het is goed om ons te beseffen over wie wij spreken wanneer wij de naam JHWH gebruiken.

3.1.1 Schepper van hemel en aarde

De allereerste vermelding van de naam JHWH vinden we in de volgende tekst:

> ***Genesis 2:4*** *Dit is de geschiedenis van de hemel en de aarde, toen zij geschapen werden. Ten tijde, dat JHWH God aarde en hemel maakte …*

JHWH wordt in de Bijbel dus allereerst gepresenteerd als de Schepper van hemel en aarde (zie ook Gen 14:22, 2Kon 19:15, 2Kron 2:12, Jes 37:16, Jes 40:28, Jes 42:5, Jes 45:18, Hand 4:24). Daarom is JHWH de rechtmatige bezitter van alles in de hemel en op de aarde (Deut 10:14) en is Hij rechtmatig God van hemel en aarde (Gen 24:3, Deut 4:39, Joz 2:11, 2Kron 36:23, Ezra 1:2, Jes 54:5).

3.1.2 De enige God

Feitelijk is JHWH de enige God (Deut 4:35, Deut 4:39, 2Kon 19:19) en JHWH benadrukt dit ook zelf (Jes 45:5). Er is geen God als JHWH (1Kon 8:23, 2Kron 6:14); Hij is de God der goden (Ps 50:1).

3.1.3 God over alle koninkrijken

JHWH is in principe God over alle koninkrijken (2Kon 19:15, Jes 37:16) en in de Bijbel wordt Hij voornamelijk gekend als de God van Israël.

(Ex 5:1, Ex 32:27, Ex 34:23, Joz 7:13, Joz 7:19, Joz 7:20, Joz 8:30, Joz 9:18, Joz 9:19, Joz 10:40, Joz 10:42, Joz 13:14, Joz 13:33, Joz 14:14, Joz 22:16, Joz 22:24, Joz 24:2, Joz 24:23, Ri 4:6, Ri 5:3, Ri 5:5, Ri 6:8, Ri 11:21, Ri 11:23, Ri 21:3, Ruth 2:12, 1Sam 2:30, 1Sam 10:18, 1Sam 14:41, 1Sam 20:12, 1Sam 23:10, 1Sam 23:11, 1Sam 25:32, 1Sam 25:34, 2Sam 7:27, 2Sam 12:7, 1Kon 1:30, 1Kon 1:48, 1Kon 8:15, 1Kon 8:17, 1Kon 8:20, 1Kon 8:23, 1Kon 8:25, 1Kon 11:9, 1Kon 11:31, 1Kon 14:7, 1Kon 14:13, 1Kon 15:30, 1Kon 16:26, 1Kon 16:33, 1Kon 17:1, 1Kon 17:14, 1Kon 22:54, 2Kon 9:6, 2Kon 10:31, 2Kon 14:25, 2Kon 18:5, 2Kon 19:15, 2Kon 19:20, 2Kon 21:12, 2Kon 22:15, 2Kon 22:18, 1Kron 15:14, 1Kron 16:4, 1Kron 17:24, 1Kron 22:6, 1Kron 23:25, 1Kron 24:19, 1Kron 28:4, 2Kron 2:12, 2Kron 6:4, 2Kron 6:7, 2Kron 6:10, 2Kron 6:14, 2Kron 6:16, 2Kron 6:17, 2Kron 11:16, 2Kron 13:5, 2Kron 15:4, 2Kron 15:13, 2Kron 20:19, 2Kron 29:10, 2Kron 30:1, 2Kron 30:5, 2Kron 32:17, 2Kron 33:16, 2Kron 33:18, 2Kron 34:23, 2Kron 34:26, 2Kron 36:13, Ezra 1:3, Ezra 4:1, Ezra 4:3, Ezra 6:21, Ezra 6:22, Ezra 7:6, Ezra 8:35, Ezra 9:15, Ps 41:14, Ps 59:6, Ps 69:7, Ps 72:18, Jes 17:6, Jes 21:10, Jes 21:17, Jes 24:15, Jes 37:16, Jes 37:21, Jes 41:17, Jes 45:3, Jes 48:2, Jes 52:12, Jer 7:3, Jer 7:21, Jer 9:15, Jer 11:3, Jer 13:12, Jer 16:9, Jer 19:3, Jer 19:15, Jer 21:4, Jer 23:2, Jer 24:5, Jer 25:15, Jer 25:27, Jer 27:4, Jer 27:21, Jer 28:2, Jer 28:14, Jer 29:4, Jer 29:8, Jer 29:21, Jer 29:25, Jer 30:2, Jer 31:23, Jer 32:14,Jer 32:15, Jer 32:36, Jer 33:4, Jer 34:2, Jer 34:13, Jer 35:13, Jer 35:17, Jer 35:18, Jer 35:19, Jer 37:7, Jer 38:17, Jer 39:16, Jer 42:9, Jer 42:15, Jer 43:10, Jer 44:2, Jer 44:7, Jer 44:11, Jer 44:25, Jer 45:2, Jer 46:25, Jer 48:1, Jer 50:18, Jer 51:33, Ez 44:2, Sef 2:9, Mal 2:16, Luc 1:68).

3.2 De Naam in de geschiedenis van het volk Israël

De Naam heeft een bijzondere plaats in de geschiedenis van het volk Israël.

3.2.1 Bekendmaking van de Naam aan Mozes

De naam JHWH werd pas bekend gemaakt aan Mozes. De aartsvaders kenden Hem niet bij deze Naam (§1.2.5).

3.2.2 De engel van JHWH

Tijdens hun woestijnreis zond JHWH een engel voor het aangezicht van de Israëlieten om hen te beschermen en om hen te brengen naar de juiste plaats (Ex 23:20). JHWH droeg hen op om naar hem te luisteren, omdat hij hun overtredingen niet zou vergeven, omdat zijn Naam in hem was (Ex 23:21).

3.2.3 De plaats Silo en de Naam

Nog voordat de Israëlieten in het beloofde land waren aangekomen, sprak JHWH tot hen over een plaats waar Hij zijn Naam zou vestigen, zodat de Israëlieten daar offers konden brengen (Deut 12:5, Deut 12:11, Deut 12:21, Deut 14:23, Deut 14:24; Deut 16:2, Deut 16:6, Deut 16:11, Deut 26:2). Deze allereerste plaats waar JHWH zijn Naam deed wonen, bleek Silo te zijn (Jer 7:12). Ten gevolge van de slechtheid van het volk Israël gaf JHWH deze plaats echter prijs aan de vijand (Ps 78:56-60, Jer 7:12), die het in brand stak (Ps 74:7) en verwoestte (Jer 26:9). In de daarop volgende periode offerde het volk op de toppen van de heuvels (1Kon 3:2).

3.2.4 De tempel van Salomo en de Naam

Koning David wilde om die reden een huis bouwen voor de Naam (1Kron 22:7), maar dit mocht niet van JHWH, omdat David als krijgsman veel bloed had vergoten (1Kron 22:8, 1Kron 28:3). David had zijn vijanden namelijk neergehouwen in de naam van JHWH (Ps 118:10, Ps 118:11, Ps 118:12) en dat bloed werd dus vergoten voor het aangezicht van JHWH (1Kron 22:8).

Davids zoon Salomo mocht dit huis voor de Naam echter wel bouwen en dit huis wordt op vele Schriftplaatsen genoemd (2Sam 7:13, 1Kon 5:3, 1Kon 5:5, 1Kon 8:16, 1Kon 8:17, 1Kon 8:18, 1Kon 8:19, 1Kon 8:20, 1Kon 8:29, 1Kon 8:44, 1Kon 8:48, 1Kon 9:3, 1Kon 9:7, 2Kon 21:7, 2Kon 23:27, 1Kron 22:7, 1Kron 22:8, 1Kron 22:10, 1Kron 22:19, 1Kron 28:3, 1Kron 29:16, 2Kron 2:1, 2Kron 2:4, 2Kron 6:5, 2Kron 6:7, 2Kron 6:8, 2Kron 6:9, 2Kron 6:10, 2Kron 6:20, 2Kron 6:34, 2Kron 6:38, 2Kron 7:16, 2Kron 7:20, 2Kron 20:8, 2Kron 20:9, 2Kron 33:7, Ezra 6:12, Ps 74:7).

JHWH deed zijn Naam in dat huis wonen (2Sam 7:13, 1Kon 5:3, 1Kon 5:5, 1Kon 8:16, 1Kon 8:29, 1Kon 9:3, 1Kon 9:7, 2Kon 21:7, 2Kon 23:27, 2Kron 6:5, 2Kron 6:20, 2Kron 7:16, 2Kron 7:20, 2Kron 20:9, 2Kron 33:7, Ezra 6:12) door zijn Naam daarover uit te roepen (1Kon 8:43, 2Kron 6:33, Jer 7:10, Jer 7:11, Jer 7:14, Jer 7:30, Jer 32:34, Jer 34:15).

3.2.5 Het uitroepen van de Naam over plaatsen, voorwerpen en mensen

JHWH heeft zijn Naam dus doen wonen in de tempel door zijn Naam daarover uit te roepen (§3.2.4). Ook van de stad Jeruzalem heeft JHWH gezegd dat Hij zijn Naam daar voor altijd zou vestigen (1Kon 11:36, 1Kon 14:21, 2Kon 21:4, 2Kon 21:7, 2Kron 6:6, 2Kron 12:13, 2Kron 33:4, 2Kron 33:7, Neh 1:9, Jer 3:17, Jer 25:29) en ook daarover werd de Naam uitgeroepen (Jer 25:29, Dan 9:18, Dan 9:19). De berg Sion wordt zelfs "de plaats van de naam van JHWH der heerscharen" genoemd (Jes 18:7).

Het enige voorwerp, waarvan wordt vermeld dat de Naam erover werd uitgeroepen, is de ark van het verbond (2Sam 6:2, 1Kron 13:6).

Wat mensen betreft, weten we dat de Naam over het volk Israël werd uitgeroepen (Deut 28:10, 2Kron 7:14, Jes 63:19, Jer 14:9, Dan 9:19) en dat de Naam op de Israëlieten werd gelegd (Num 6:27). Ook over de profeet Jeremia werd de Naam uitgeroepen (Jer 15:16).

3.2.6 Heiliging door de Naam

De tempel is heilig (Ps 5:8, Ps 79:1, Ps 138:2, Jon 2:4, 2:7, Mi 1:2, Hab 2:20, Hand 21:28, 1Kor 3:17), omdat JHWH daar zijn Naam heeft gevestigd (1Kon 9:3). Evenzo blijken alle overige plaatsen, voorwerpen en mensen, waarover de Naam werd uitgeroepen, heilig te zijn.

Zo wordt Jeruzalem de heilige stad genoemd (Neh 11:1, Jes 52:1) en evenzo het nieuwe Jeruzalem (Op 21:2, Op 21:10).

De berg Sion is heilig (Ps 2:6, Jl 3:17) en deze wordt zelfs kortweg “de heilige berg” genoemd (Ps 3:5, Ps 15:1, Ps 43:3, Ps 48:2, Ps 99:9, Jes 11:9, Jes 27:13, Jes 56:7, Jes 57:13, Jes 65:11, Jes 65:25, Jes 66:20, Jer 31:23, Ez 20:40, Ez 28:14, Dan 9:16, Dan 9:20, Jl 2:1, Ob 1:16, Sef 3:11, 2Pet 1:18).

De ark is heilig (2Kron 35:3) en zelfs de plaatsen, waar de ark van JHWH heeft gestaan, zijn heilig (2Kron 8:11).

Het volk Israël is heilig (Ex 19:6, Deut 28:9, Jes 63:18) en ook alle profeten zijn heilig (Luc 1:70, Hand 3:21, 2Pet 3:2).

3.2.7 Gods aanwezigheid door de Naam

Salomo verwachtte niet dat JHWH echt zou gaan wonen in het huis dat hij voor zijn Naam had gebouwd (1Kon 8:27). Hij vroeg JHWH echter wel om zijn ogen dag en nacht te richten op het huis waar Hij zijn Naam deed wonen, zodat Hij zou horen naar de smekingen om vergeving van het volk Israël (1Kon 8:29-30, 2Kron 6:20-21). Vervolgens beloofde JHWH dat zijn ogen en zijn hart altijd zouden zijn in het huis waar Hij zijn Naam had gevestigd (1Kon 9:3, 2Kron 7:16) en het volk Israël was zich hiervan bewust (2Kron 20:9).

Daar wij bij onze waterdoop onder meer worden ondergedompeld in de Naam van de Vader (Mat 28:19), zouden we kunnen concluderen dat zijn ogen en zijn hart ook dag en nacht op ons zijn gericht. Deze gedachte wordt bevestigd door de belofte van Jezus, dat ook hij bij ons zal zijn tot aan de

voleindig der wereld (Mat 28:20), hetgeen ook geldt voor de Geest van de waarheid (Joh 14:16, Joh 14:17).

3.2.8 De Naam in het leven van Jezus

Wanneer we lezen over de Naam van de Vader in het leven van Jezus, dan is dat een aantal keer een duidelijke verwijzing naar de aanwezigheid en de autoriteit van de Vader (§1.1.1). Zo kwam Jezus in de Naam van zijn Vader (Joh 5:43) en deed Jezus werken in de Naam van zijn Vader (Joh 10:25). Bij dit alles, en in het bijzonder tijdens zijn lijden, vertrouwde Jezus op de naam van JHWH (Jes 50:10). Hij werd namelijk door JHWH beschut, omdat hij zijn Naam kende (Ps 91:14).

Aan de mensen die hem door de Vader werden gegeven, maakte Jezus de Naam van de Vader bekend (Joh 17:6, Joh 17:26). Zolang Jezus bij zijn leerlingen was, bewaarde hij hen in de Naam van de Vader (Joh 17:12) en Jezus vroeg de Vader om hen in zijn Naam te bewaren, zodra Jezus weer tot de Vader zou zijn gekomen (Joh 17:11). Zijn leerlingen onderwees hij, dat zijn nieuwe leerlingen gedoopt moeten worden in de Naam van de Vader en van de Zoon en van de heilige Geest (Mat 28:19).

Toch zijn er een aantal situaties aan te wijzen, waarin ook de letterlijke naam JHWH een belangrijke rol speelde. Zo leerde Jezus zijn leerlingen bidden, dat de Naam van de Vader geheiligd zal worden (Mat 6:9, Luc 11:2). Daarmee wordt duidelijk verwezen naar de belofte van JHWH, dat Hij zijn Naam zal gaan heiligen, zodat de volken zullen weten, dat Hij JHWH is (Ez 36:23). En toen Jezus driemaal werd verzocht door satan, citeerde hij telkens weer een gedachte uit de Wet (Mat 4:4/Luc 4:4, Mat 4:7/Luc 4:12, Mat 4:10/Luc 4:8). Elk van deze citaten bevat in het Hebreeuws de naam van JHWH (zie Deut 8:3, Deut 6:16 en Deut 6:13).

Jezus werd door de menigte in Jeruzalem verwelkomd als de koning die komt in de Naam van de Heer (Mat 21:9, Mar 11:10, Luc 19:38, Joh 12:13), hetgeen duidelijk verwijst naar hem, die komt in de naam van JHWH (Ps 118:26). Men zag in Jezus namelijk de verwachte bevrijder (Ps 118:10-12), die, zoals voorspeld, door de poort zou binnengaan (Ps 118:19-20). Het is zelfs zo, dat Jezus pas terugkomt tot de Joden, als zij nogmaals roepen om hem die komt in de naam van de Heer (Mat 23:39, Luc 13:35). Wellicht zullen zij de naam JHWH dan weer uitspreken (Jes 12:4, Zach 13:9).

3.2.9 De Naam ten tijde van Jezus

Zoals reeds besproken, bevatten vele Bijbelse persoonsnamen de naam van JHWH (§2.1.3). Hieronder bevinden zich eveneens enkele nieuwtestamentische namen, zoals die van Jezus zelf en die van Johanna, Johannes, Jozef, Matteüs en Zacharias.

Hoewel men in de lijn van de traditie de Naam niet uitsprak, werd de Naam toch ook in nieuwtestamentische tijd als heilig (Luc 1:49) en zeer belangrijk beschouwd (1Tim 6:1, Rom 2:24, Rom 9:17). Ons wordt zelfs geleerd dat JHWH een volk heeft vergaderd uit de heidenen door over hen zijn Naam uit te roepen (Hand 15:17). JHWH heeft dit volk uit de heidenen vergaderd omwille van zijn Naam (Hand 15:14).

3.2.10 De Naam in het Nieuwe Testament

Ons hedendaagse Nieuwe Testament is geschreven in het Grieks. Boeken die oorspronkelijk in het Hebreeuws waren geschreven zijn naar het Grieks vertaald. De vele tientallen Oudtestamentische citaten zijn geformuleerd volgens de lezing van de Septuagint (§2.4.1) in welke de naam JHWH reeds was vervangen door de titel Heer. Dientengevolge komt de Naam in ons Nieuwe Testament niet meer voor. Toch zijn er 227 tekstplaatsen aan te wijzen waar de naam JHWH op z’n plaats zou zijn. Zie

Tabel 7 voor 63 Oudtestamentische citaten in het Nieuwe Testament, waarbij de naam JHWH in de Hebreeuwse grondtekst wordt genoemd. Zie Tabel 8 voor 164 Nieuwtestamentische teksten waarin de titel Here duidelijk wordt gebruikt om te verwijzen naar de naam JHWH.

Tabel 7: Oudtestamentische citaten (63) in het Nieuwe Testament, waarbij de naam JHWH in de Hebreeuwse grondtekst wordt genoemd.

Mat 3:3 = Jes 40:3	Luc 10:27 = Deut 6:5	Rom 11:34 = Jes 40:13
Mat 4:7 = Deut 6:16	Luc 13:35 = Ps 118:26	Rom 15:11 = Ps 117:1
Mat 4:10 = Deut 6:13	Luc 19:38 = Ps 118:26	1Kor 1:31 = Jer 9:23
Mat 5:33 = Num 30:2	Luc 20:42 = Ps 110:1	1Kor 2:16 = Jes 40:13
Mat 21:9 = Ps 118:26	Joh 1:23 = Jes 40:3	1Kor 3:20 = Ps 94:11
Mat 21:42 = Ps 118:23	Joh 12:13 = Ps 118:26	1Kor 10:26 = Ps 24:1
Mat 22:37 = Deut 6:5	Joh 12:38 = Jes 53:1	2Kor 10:17 = Jer 9:23
Mat 22:44 = Ps 110:1	Hand 2:20 = Jl 2:31	Heb 1:10 = Ps 102:26
Mat 23:39 = Ps 118:26	Hand 2:21 = Jl 2:32	Heb 7:21 = Ps 110:4
Mar 1:3 = Jes 40:3	Hand 2:25 = Ps 16:8	Heb 8:8 = Jer 31:31
Mar 11:10 = Ps 118:26	Hand 2:34-35 = Ps 110:1	Heb 8:9 = Jer 31:32
Mar 12:11 = Ps 118:23	Hand 3:22 = Deut 18:15	Heb 8:10 = Jer 31:33
Mar 12:30 = Deut 6:4-5 (3x)	Hand 7:49 = Jes 66:1	Heb 8:11 = Jer 31:34
Mar 12:36 = Ps 110:1	Hand 15:17 = Am 9:12	Heb 10:16 = Jer 31:33
Luc 2:23 = Ex 13:2	Rom 4:8 = Ps 32:2	Heb 10:30 = Deut 32:36
Luc 3:4 = Jes 40:3	Rom 9:28 = Jes 10:23	Heb 12:5 = Spr 3:11
Luc 4:8 = Deut 6:13	Rom 9:29 = Jes 1:9	Heb 12:6 = Spr 3:12
Luc 4:12 = Deut 6:16	Rom 10:13 = Jl 2:32	Heb 13:6 = Ps 118:6
Luc 4:18 = Jes 61:1	Rom 10:16 = Jes 53:1	1Pet 2:3 = Ps 34:9
Luc 4:19 = Jes 61:1-2	Rom 11:3 = 1Kon 19:10	1Pet 3:12 = Ps 34:16-17 (2x)

Tabel 8: Nieuwtestamentische teksten (164) waarin wordt verwezen naar de naam JHWH.

Mat 1:20	Luc 1:76	Hand 7:33	Hand 15:36	1Kor 11:32	Kol 3:24	1Pet 1:25
Mat 1:22	Luc 2:9	Hand 8:22	Hand 15:40	1Kor 14:21	1Tess 1:8	2Pet 2:9
Mat 1:24	Luc 2:9	Hand 8:24	Hand 16:14	1Kor 16:7	1Tess 4:6	2Pet 2:11
Mat 2:13	Luc 2:15	Hand 8:25	Hand 16:15	1Kor 16:10	1Tess 4:15	2Pet 3:8
Mat 2:15	Luc 2:22	Hand 8:26	Hand 18:25	2Kor 3:16	1Tess 5:2	2Pet 3:9
Mat 2:19	Luc 2:23	Hand 8:39	Hand 19:10	2Kor 3:17	2Tess 1:9	2Pet 3:10
Mat 28:2	Luc 2:24	Hand 9:31	Hand 19:20	2Kor 3:17	2Tess 2:2	Jud 1:5
Mar 5:19	Luc 2:26	Hand 10:33	Hand 21:14	2Kor 3:18	2Tess 3:1	Jud 1:9
Mar 13:20	Luc 2:29	Hand 11:21	Rom 12:11	2Kor 3:18	2Tim 1:18	Jud 1:14
Luc 1:6	Luc 20:37	Hand 12:7	Rom 12:19	2Kor 5:11	2Tim 2:19	Op 1:8
Luc 1:9	Luc 2:39	Hand 12:11	Rom 14:4	2Kor 6:17	2Tim 2:19	Op 1:10
Luc 1:11	Luc 5:17	Hand 12:17	Rom 14:6	2Kor 6:18	2Tim 4:14	Op 4:8
Luc 1:15	Joh 5:4	Hand 12:23	Rom 14:8	2Kor 8:21	Heb 1:10	Op 11:17
Luc 1:16	Hand 1:24	Hand 12:24	Rom 14:8	2Kor 10:18	Heb 8:2	Op 15:3
Luc 1:17	Hand 2:39	Hand 13:2	Rom 14:8	Ef 2:21	Heb 12:14	Op 15:4
Luc 1:25	Hand 2:47	Hand 13:10	Rom 14:11	Ef 5:17	Jak 1:7	Op 16:7
Luc 1:28	Hand 3:19	Hand 13:11	1Kor 3:5	Ef 5:19	Jak 3:9	Op 18:8
Luc 1:32	Hand 4:24	Hand 13:12	1Kor 4:19	Ef 6:4	Jak 4:10	Op 19:6
Luc 1:38	Hand 4:26	Hand 13:47	1Kor 5:5	Ef 6:7	Jak 4:15	Op 21:22
Luc 1:45	Hand 4:29	Hand 13:48	1Kor 7:17	Ef 6:8	Jak 5:10	Op 22:5
Luc 1:46	Hand 5:9	Hand 13:49	1Kor 10:9	Kol 1:10	Jak 5:11	Op 22:6
Luc 1:58	Hand 5:19	Hand 14:3	1Kor 10:21	Kol 3:13	Jak 5:11	
Luc 1:66	Hand 7:31	Hand 15:17	1Kor 10:21	Kol 3:22	Jak 5:14	
Luc 1:68	Hand 7:31	Hand 15:35	1Kor 10:22	Kol 3:23	Jak 5:15	

3.3 De toekomst van de Naam

3.3.1 De persoonlijke taak van Jezus

Het is de persoonlijke taak van Jezus om de Naam bekend te maken aan zijn broeders (Ps 22:23, Joh 17:26, Rom 15:8-9, Heb 2:12). Ook is hij degene die de Naam zal schrijven op de voorhoofden van hen, die vasthouden aan het geloof (Op 3:12). De Naam zal op de voorhoofden van Gods knechten zijn (Op 22:4), hetgeen ook geldt voor de 144.000 mannen die samen met Jezus zullen regeren in zijn duizendjarig vrederijk (Op 14:1). Dan zal de Messias zijn volk weiden in de majesteit van de Naam (Mich 5:3).

3.3.2 De Naam voor het volk van JHWH

JHWH zal zijn Naam bekend maken aan Israël (Ez 39:7) en het volk van JHWH zal zijn Naam leren kennen (Jes 52:6), aanroepen (Jes 12:4, Zach 13:9) en loven (Jl 2:26).

Na de val van Babylon zal Jahweh door de grote schare worden geprezen met de uitroep *Hallelujah!*, hetgeen betekent *Prijst Jah!* (Op 19:1, Op 19:3, Op 19:4, Op 19:6).

3.3.3 De Naam voor alle volken

Aanvankelijk zal de Naam worden gelasterd door de antichrist (Op 13:6), als wel door alle mensen die zijn merkteken dragen en zijn beeld aanbidden (Op 16:2,9).

JHWH wil dat zijn Naam wordt verkondigd over de gehele aarde (Ex 9:16). De Naam was reeds in het verleden bekend tot in verre landen (Joz 9:9, 1Kon 8:41, 1Kon 10:1) en de Naam zal ook in de toekomst weer bekend zijn tot in verre landen (Jes 59:19, Jer 3:17). Alle volken zullen de Naam leren kennen (1Kon 8:43, 2Kron 6:33, Ps 102:16, Ez 36 :23, Ez 39 :7) en zij zullen de Naam aanroepen (Jes 41:25, Sef 3:9) en eren (Ps 86:9). Wanneer JHWH koning zal zijn over de gehele aarde, dan zal zijn Naam de enige zijn (Zach 14:9). Ooit zullen alle volken de naam van JHWH vrezen (Ps 102:16, Jes 59:19) en alle volken zullen zich in Jeruzalem verzamelen omwille van de Naam (Jer 3:17). Al wat leeft zal voor altijd de Naam prijzen (Ps 145:21).

4 Persoonlijke toepassing

U heeft dankzij deze studie ongetwijfeld veel nieuwe kennis opgedaan en het is goed om erover na te denken wat u wilt doen met deze nieuwe kennis. Dat kan geen enkel mens voor u bepalen, dat is geheel tussen u en God. Dus wat u ook besluit; zorg ervoor dat u handelt naar wat u werkelijk gelooft. Deze paragraaf is slechts ter overdenking.

4.1 Voor wanneer u de Bijbel vertaalt

Wanneer u betrokken bent bij een Bijbelvertaalproject, of u vertaalt zelf stukken tekst vanuit de grondtekst, overweegt u dan om de naam JHWH op de rechtmatige plaats te laten staan. We mogen tenslotte niets toedoen of afdoen aan de woorden van God (§2.2.1). Laat het toch aan de lezers over of zij zich willen houden aan de Joodse verzwijgtraditie, of dat zij de Naam willen pogen uit te spreken.

4.2 Voor wanneer u de Bijbel leest

Wanneer uw Bijbelvertaling de titel HERE weergeeft, zou u ervoor kunnen kiezen om hier één van de besproken uitspraken te lezen (§1.2.4), waarbij de uitspraak Jahweh het meest vertrouwd in de oren zal klinken. Soms zult u de term *des HEREN* tegenkomen, hetgeen *van de HEER* betekent en dus gelezen zou kunnen worden als *van Jahweh*. Dat is heel even wennen, maar u zult dit al vrij snel

geheel automatisch doen. U zult daarbij merken dat vele bekende tekstgedeeltes veel duidelijker worden, omdat u de Naam leest op de plaats waar God deze nu eenmaal heeft neergezet.

4.3 Voor wanneer u de Bijbel voorleest

Bij het voorlezen van de Bijbel kunt u natuurlijk de Joodse verzwijgtraditie volgen en HERE lezen op de plaatsen waar uw Bijbelvertaling deze titel vermeld. Hiermee ontneemt u alle toehoorders echter de mogelijkheid om te weten wanneer de tekst spreekt over de naam JHWH. U zou daarom kunnen kiezen voor één van de besproken uitspraken (§1.2.4), waarbij de uitspraak Jahweh het meest vertrouwd in de oren zal klinken.

4.4 Voor wanneer u tot God bidt

Wanneer u "het onze Vader" bidt, houdt u reeds rekening met de Naam omdat u aanvangt met de woorden "uw Naam worde geheiligd" (Mat 6:9). Met deze woorden toont u geloof in de belofte van God, namelijk dat Hij zijn Naam zal heiligen (Ez 36:23).

Ook in uw vrije gebed mag de Naam een belangrijke rol spelen. Onze Vader heeft zijn Naam namelijk gegeven om Hem te kunnen gedenken (Ex 3:15). Volgens de Bijbel is het toegestaan om naar de Naam te verlangen, hem te zoeken, hem te gedenken, hem te belijden, hem lief te hebben, hem aan te roepen, hem te loven, hem te prijzen, hem te psalmzingen, hem te eren, hem te huldigen, hem te verheerlijken, hem te heiligen en hem te vrezen (§2.3.3).

4.5 Voor uw relatie met Jezus

De naam Jezus betekent JHWH-redt (§2.1.2). Hij is degene door wie JHWH zijn reddend werk verricht; u bent via Jezus door Jahweh verlost. Alleen al het besef van de werkelijke betekenis van de naam Jezus, zal u helpen om hem toch weer nog iets beter te leren kennen.

Wanneer u de naam JHWH een plaats geeft in uw leven, dan leeft u zoals ook Jezus leefde (§3.2.8). Jezus kwam namelijk in de Naam en deed al zijn werk in de Naam. Hij bewaarde zijn leerlingen in de Naam en maakte aan hen de Naam bekend. Ook Jezus verwees regelmatig naar de Naam in zijn gebeden.

We mogen ons beseffen dat het de persoonlijke taak van Jezus is om de Naam bekend te maken aan zijn broeders (§3.3.1). Alles wat u tot nu toe heeft geleerd over de Naam, heeft u dus eigenlijk van hem geleerd.

Jezus is degene die de Naam zal schrijven op de voorhoofden van hen, die vasthouden aan het geloof. Dus ook al zou u vandaag de dag helemaal niets doen met de Naam; als u vasthoudt aan het geloof, dan zal Jezus te zijner tijd de Naam alsnog op uw voorhoofd komen schrijven.

4.6 Voor wanneer u spreekt tot anderen

In navolging van de vele mensen die aan het woord zijn in de Bijbel (§2.2.3), mag ook u met anderen spreken over de Naam. JHWH zelf heeft zich tot doel gesteld dat zijn Naam verkondigd zal worden over de gehele aarde (Ex 9:16) en dat alle volken zijn Naam zullen kennen (Sef 3:9) en aanroepen (Sef 3:9). U zou daarom ook aan anderen kunnen onderwijzen dat onze Vader een Naam heeft.

Ook tijdens een gezamenlijk gebed zou u God kunnen aanspreken met zijn Naam. Hetzelfde zou u kunnen doen wanneer u uit het hoofd een tekst citeert bij aanvang (Ps 124:8) of afsluiting van een kerkdienst (Num 6:24-26).

4.7 De enige voorwaarde

Wanneer u overgaat tot het uitspreken van de Naam of wanneer u de Naam aan anderen onderwijst, bedenkt u dan goed dat er voorwaarden verbonden zijn aan het gebruik van de Naam (§2.3.2). Zonden ontwijden en verontreinigen de Naam (Lev 18:21, Lev 19:12, Lev 20:3, Lev 21:5-6, Lev 22:31-32, Jer 34:16, Ez 20:39, Ez 43:7, Ez 43:8, Am 2:7) en wie de naam van Jahweh noemt, moet breken met de ongerechtigheid. (2Tim 2:19). Dit alles wordt kernachtig samengevat in het derde gebod, welke luidt: “Gij zult de naam van Jahweh, uw God, niet ijdel gebruiken, want Jahweh zal niet onschuldig houden wie zijn naam ijdel gebruikt” (Ex 20:7, Deut 5:11).

Dit betekent dus niet dat de Naam helemaal niet gebruikt zou mogen worden, maar het betekent dat we de Naam uitsluitend op een eerbiedige en juiste wijze dienen te gebruiken. Voor uzelf kunt u eenvoudig vaststellen of u de Naam naar eer en geweten op een juiste manier gebruikt. Voor anderen kunt u dat echter niet bepalen en om die reden moeten we zeer voorzichtig omgaan met het onderwijzen van de Naam aan anderen. Als iemand geen eerbied heeft voor JHWH of misschien zelfs wel eens vloekt, dan kan diegene de Naam maar beter niet kennen. Misbruik wordt tenslotte gestraft.

Jezus zelf volgt een zeer heldere richtlijn bij de bekendmaking van de Naam. Hij beloofde namelijk aan God om zijn Naam bekend te maken aan zijn broeders (Ps 22:23, Joh 17:26, Heb 2:12). U zou er om deze reden wellicht goed aan doen om de Naam eveneens uitsluitend aan uw broeders en zusters bekend te maken.

Daarom zal mijn volk te dien dage mijn Naam kennen,
dat Ik het ben, die spreek: Zie, hier ben Ik!
Jesaja 52:6

Deze Bijbelstudie wordt u als onderwijs gratis ter beschikking gesteld door:

Immanuël, Gemeente van het Levende Woord
Karper 5, 2954 BP Alblasserdam
Tel 078 6990097, Fax 078 6990098, Mob 0629 065138
Email: w.verdouw@immanuel-gemeente.nl
Web: http://www.immanuel-gemeente.nl

Inhoudsopgave